

Att trivas i men inte bry sig om?

En fältundersökning av konfirmandarbetet i Jakobstads svenska församling 2017

Ina Laakso, 37882

Avhandling pro gradu i praktisk teologi

Handledare: Patrik Hagman

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi,

Åbo Akademi

2019

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH TEOLOGI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Praktisk teologi	
Författare: Ina Laakso	
Arbetets titel: Att trivas i men inte bry sig om? En fältundersökning av konfirmandarbetet i Jakobstads svenska församling 2017	
Handledare: Patrik Hagman	Handledare:
<p>Abstrakt:</p> <p>Denna avhandling behandlar frågan om vilken roll gudstjänsten har i Jakobstads svenska församlings konfirmandarbete och på vilket sätt konfirmandarbetet stöder de ungas integrering till en fortsatt aktivitet i församlingen. Avhandlingen bygger på en fältundersökning utförd i Jakobstads svenska församling 2017.</p> <p>I Finland når konfirmandarbetet över 80 % av årskullarna och konfirmandundervisningen har varit populär i långa tider. Samtidigt, några år efter tonårstiden, ser man att de unga vuxna i åldern mellan 20–29 är de som mest skriver ut sig ur kyrkan. I Jakobstads svenska församling ser man samma fenomen: att de unga är väldigt aktiva under konfirmandtiden och några år efter det, men då de blir unga vuxna försvinner de. I rubriken för avhandlingen, “Att trivas i men inte bry sig om?”, kommer utmaningarna i Jakobstads svenska församling fram. Det visar sig att ungdomarna visar en likgiltighet då det kommer till att höra till kyrkan. Det bekräftar andra tidigare undersökningar som visar att ungas religiositet i dag sjunker och tar sig i uttryck på annorlunda sätt än hos tidigare generationer. Jag redogör för de centrala skillnaderna mellan de två senaste konfirmandplanerna för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, med fokus på gudstjänstens roll och på vilket sätt konfirmandarbetet stöder de unga till en fortsatt aktivitet i församlingen. Gudstjänsten har länge varit en av den lutherska kyrkans sätt att samla församlingen och detta avspeglas i konfirmandplanerna.</p> <p>I den nya konfirmandplanen strävar man efter att konfirmandundervisningen ska vara mer mångfacetterad än tidigare, för att beröra de ungas liv på olika plan. Min undersökning visar att de utmaningar som kom upp i fältstudierna inte på ett konkret sätt blir bemötta i Jakobstads svenska församlings adaptation av den nya konfirmandplanen. Gudstjänsten står i centrum och dess funktion är viktig, men då konfirmandplanen bygger upp en heltäckande undervisningshelhet som ska beröra unga på många olika plan, borde även den lokala planen och verksamheten avspegla detta. Utmaningen är att få de unga att stanna kvar i församlingen genom att bredda på verksamheten för att visa de olika verksamhetsformerna och sätten att utöva sin kristna tro.</p>	
Nyckelord: Jakobstads svenska församling, konfirmandarbete, konfirmandplan, Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, gudstjänst, församlingsintegrering, ungdomar	
Datum: Våren 2019	Sidantal: 75
Abstraktet godkänt som mognadsprov:	

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Tidigare forskning.....	3
1.2 Material.....	4
1.3 Metoder.....	5
1.4 Disposition.....	7
2 Konfirmandplanerna för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland	8
2.1 Konfirmandarbetet i lutherska Finland.....	10
2.2 Konfirmandplanen 2001 – Livet – Tron – Bönen.....	10
2.3 Konfirmandplanen 2017 – Ett stort under.....	13
2.4 Konfirmandplanernas jämförelse.....	17
2.5 Sammanfattning.....	23
3 Fältundersökning i Jakobstads svenska församling	24
3.1 Överblick av och målsättningar för ungdomsarbetet.....	26
3.2 Gudstjänstens roll inom ungdomsarbetet.....	30
3.3 Kristen uppfostran – relationen till kyrkan nu hos de unga.....	35
3.4 Lokalplanerna för konfirmandarbetet.....	45
3.5 Sammanfattning av fältundersökningen.....	47
4 Jakobstads svenska församling och konfirmandplanen Ett stort under	50
4.1 Gudstjänstens roll i konfirmandarbetet.....	50
4.2 Församlingsintegreringen i konfirmandarbetet.....	54
4.3 Avslutande reflektioner.....	58
5 Avslutande diskussion	60
Litteraturförteckning	63
Bilagor	67

1 Inledning

I Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland deltar ca 80 % av de årliga årskullarna i konfirmandarbetet. Konfirmandarbetet når alltså ut till nästan alla kyrkans medlemmar i 15-årsåldern årligen.¹ I Norden och särskilt i Finland har konfirmationsarbetet haft en stark ställning inom kyrkan. Konfirmandarbetet är en av den lutherska kyrkans viktigaste former av kristen fostran, där unga kommer i kontakt med församlingen, de stora livsfrågorna och får undervisning i sin kristna tro. De tidigaste anteckningarna från konfirmationsundervisning i Finland dateras till mitten av 1700-talet.² Årligen ordnas det hundratals konfirmationsläger, för det mesta som övernattningsläger men även som dagläger och specialanpassade läger.³ En stor del av Finlands befolkning har alltså deltagit i konfirmationsläger, och det är fortfarande en populär och värdefull erfarenhet under tonårstiden. År 2017 deltog 83 % av 15-åringarna i skriftskolan.⁴

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland använder sig av en konfirmandplan som beskriver lärandemålen och målsättningarna för konfirmandarbetet. Den nyaste planen togs i bruk år 2017, efter den tidigare från 2001. Konfirmandplanen finns till för att ge en enhetlig struktur för konfirmandarbetet inom Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Skriftskolan har många deltagare, och även mängden aktiva inom ungdomsarbetet inom den lutherska kyrkan är högt. Detta höga antal deltagare skuggas dock av en klar motpol. Även om ungdomsarbetet har många aktiva, har Finland också en speciellt hög utskrivningsfaktor efter ungdomstiden; till exempel fanns personer mellan 20–29 år näst högst på listan av personer som skrev ut sig ur kyrkan 2017 och 2018.⁵

¹ www.kirkontilastot.fi

² Tapani Innanen: ”Rippikoulun opetussuunnitelma ja asema uskontokasvatuksessa”. Red. Tapani Innanen & Kati Niemelä, *Rippikoulun todellisuus*. (Tampere: Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107, 2009) 18.

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3FCD69> hämtad 21.01.2019

³ www.kirkontilastot.fi

⁴ www.kirkontilastot.fi

⁵ www.kirkontilastot.fi

Under våren 2017 tog Jakobstads svenska församling kontakt med utbildningslinjen för teologi, med ämnet praktisk teologi, eftersom de ville genomföra undersökningar i sin församling. Universitetslärare Patrik Hagman hade ansvar för denna undersökning, och bad mig med för att genomföra denna undersökning tillsammans. Denna avhandling är en del av min och Hagmans gemensamma undersökning i Jakobstads svenska församling. Jakobstad svenska församling skulle under 2018 börja utarbeta en ny strategi och ville därmed få bakgrundsinformation om vissa problem som de upplevt i sin verksamhet.

Ett särskilt problem upplevdes kring församlingens ungdomsarbete. Deltagarnivån i skriftskolan är nästan 100 %, och även hjälpledarutbildningen lockar många ungdomar. Men efter ungdomsåren är det svårt att engagera unga i församlingens verksamhet. Som jag tidigare nämnt är utskrivningen från kyrkan stor efter ungdomstiden, i åldersgruppen 20–29 år. Detta är inte enbart lokalt i Jakobstad, utan något som hänger ihop med den utmaning Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland har i dag.⁶ Hur kan man bygga upp konfirmandarbetet, och ungdomsarbetet, så att det på bästa möjliga sätt integrerar ungdomarna i församlingens övriga verksamhet och att de skulle känna sig delaktiga i församlingen och särskilt dess gudstjänst? Då kyrkans konfirmandplaner poängterar att konfirmandarbetet ska vara gudstjänstcentrerat⁷, ligger det i mitt intresse att undersöka hur Jakobstads svenska församling i praktiken synliggör detta i sitt konfirmandarbete.

I denna avhandling undersöker jag följande teman: Vilken roll har gudstjänsten i Jakobstads svenska församlings konfirmandarbete, och på vilket sätt stöder konfirmandarbetet och ungdomsarbetet ungas integrering till fortsatt aktivitet i Jakobstads svenska församling? Gudstjänstens roll är central i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands konfirmandplaner, och därför är detta relevant för min frågeställning. Konfirmation handlar i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland om att man får undervisning i den kristna tron. Inom Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

⁶ www.kirkontilastot.fi

⁷ Kyrkostyrelsen 2001, *Livet – tron – bönen - plan för konfirmandarbetet* 2001, 29. Kyrkostyrelsen, *Ett stort under – plan för konfirmandarbetet* 2017, 33–35.

döps man oftast redan som barn och i tonåren får man undervisning i sin tro, alltså konfirmandundervisningen, som leder till konfirmationen. Konfirmationen är en bekräftelse på dopet.⁸ Genom konfirmationen man tar emot dopets gåva och bekräftar att man är villig att ”tro på Gud och leva som ett Guds barn.”⁹ Konfirmandundervisningen ska fostra de unga i den kristna tron. Och dessutom bidra till att de unga ska bli aktiva medlemmar i kyrkan. Därför är det nödvändigt att se hur detta tar sig i uttryck i den lokala församlingens konfirmand- och ungdomsarbete. Min avgränsning i denna avhandling grundar sig i att jag granskar församlingens ungdomsarbete, som är ett aktuellt tema eftersom de största utmaningarna upplevdes gälla ungdomsarbetet i församlingen.

I denna avhandling kommer jag att diskutera församlingens konfirmandarbete och ungdomsarbete. Det är relevant att använda sig av både en specifik åldersgrupp (konfirmandarbete), unga mellan 14 och 15 år, och ungdomsverksamheten som helhet (ungdomsarbete), unga mellan 15 och 18 år, som termer i denna avhandling. Konfirmandtiden uppgår till ungefär ett år och därefter har de unga möjlighet att delta i hjälpledarutbildningen, men antalet deltagare sjunker genast därefter, och motiverar därför att granska ungdomsarbetet i en viss mån som en helhet.¹⁰ Jakobstads svenska församling är geografiskt belägen i ett starkt väckelserörelseområde. Denna undersökning granskar vad Jakobstads svenska församling kunde göra för att utveckla sitt ungdomsarbete och aktivera flera unga vuxna i sin verksamhet, och därmed har jag avgränsat min forskning till att behandla själva evangelisk-lutherska församlingen i fråga gentemot den nationella konfirmandplanen.

1.1 Tidigare forskning

Konfirmandarbetet i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland är väl undersökt och dokumenterat ur många olika synvinklar. Kyrkans statistiktjänst för kontinuerlig

⁸ ”Från A till Ö – Kyrklig ordlista”, hämtad 22.4.2019, <https://evl.fi/ordlista/-/glossary/word/Konfirmation>

⁹ ”Livets fester”, hämtad 2.11.2017, <https://evl.fi/livets-fester/konfirmation>

¹⁰ Kyrkans statistikcentral: www.kirkontilastot.fi

statistik över församlingarnas verksamhet och Kyrkans forskningscentral utför undersökningar av dessa. Kyrkans forskningscentral har bland annat undersökt hur skriftskolan i Finland ser ut och varför den är populär i boken *Rippikoulun todellisuus* (Red. Tapani Innanen & Kati Niemelä, 2009). Undersökningen *Urbaani Usko – nuoret aikuiset, usko ja kirkko* (Red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson, 2006) behandlar unga vuxnas religiositet genom en fältundersökning i en av Helsingfors stadsdelar. En större samarbetsundersökning av konfirmandarbetet och ungas upplevelser av konfirmandarbetet gjord i Europa, med namnet *Youth, religion and confirmation work in Europa, second study*, (Red. Friedrich Schweitzer, Kati Niemelä, Thomas Schlag, Henrik Simojoki, 2015). Kyrkans fyraårsberättelser kartlägger med fyra års mellanrum statistiken och utvecklingen av olika punkter i kyrkans verksamhet, vilket är centralt för min forskning för att ge en helhetsbild av utvecklingen som sker inom konfirmandarbetet just nu. I denna avhandling används fyraårsberättelserna mellan år 2003–2015. Boken *Uskontososiologia* (Red. Kimmo Ketola, Tuomas Martikainen, Teemu Taira, 2018) är en religions sociologisk handbok som fokuserar på olika aspekter kring religiositet i det finska samhället. Tidigare undersökningar behandlar ungas upplevelser av kyrkan och konfirmandarbete. Det är dock värt att påpeka att hittills har inga undersökningar publicerats gällande den nya konfirmandplanen *Ett stort under*.

1.2 Material

Materialet i denna avhandling består till största delen av det empiriska materialet från fältundersökningen i Jakobstads svenska församling. Under våren 2017 utförde Hagman och jag fyra fokusgrupp-intervjuer i Jakobstads svenska församling. Intervjun med ungdomarna kommer att vara min huvudsakliga referens i analysen av ungdomsarbetet i Jakobstads svenska församling. Dessa intervjugrupper var formade av församlingens anställda på förhand. I början av intervjutillfället redogjorde jag för att intervjun var anonym och att materialet skulle användas på ett sätt att inte informanterna skulle kännas igen. Även en gemensam intervju med ungdomsarbetsledarna i församlingen utfördes av mig och Hagman. Vår fältundersökning inkluderade även deltagande observationer och diskussioner med anställda i församlingen, både under våren och under hösten 2017. Ytterligare specificerande material gällande konfirmandarbetet har de anställda sänt åt mig i

efterhand. Jag kommer även att använda mig av församlingens nya lokalplan, som är godkänd 2018, som material för att analysera hur församlingen integrerat den nya nationella konfirmandplanen i sitt konfirmandarbete. Tyngdpunkten ligger i att se vilka ändringar församlingen gjort i sin lokalplan, på grund av den nya nationella konfirmandplanen, som togs i bruk år 2017.

Det litterära materialet består, förutom av tidigare nämnd forskning, av konfirmandplanerna utgivna av kyrkostyrelsen: *Livet, Tron, Bönen* (2001) och *Ett stort under* (2017). Övrig litteratur och statistik som används är bland annat från kyrkostyrelsen och annat material om kyrkans verksamhet i Finland gällande konfirmandarbete och undersökningar av det (se 1.1). I min avhandling kommer jag att använda mig av såväl statistik, material från kyrkans olika organ och nationella och internationella undersökningar för att fördjupa mig i konfirmandarbetets utveckling i Finland, men också i Europa.

1.3 Metoder

Min forskning är en kvalitativ undersökning, som består av fokusgrupp-intervjuer och deltagande observationer. Med hjälp av dessa metoder har jag samlat in mitt empiriska material. *Practical Theology and Qualitative Research - Second Edition*. (Swinton, John & Mowat, Harriet 2016) beskriver kvalitativ forskning som en forskningsmetod som ämnar att förstå olika situationer och praxis som försiggår. Genom att undersöka grupper, människors upplevelser och världsbild kan man tolka komplexa fenomen och därigenom söka svar på dessa.¹¹ Vidare beskrivs fokusgrupp-intervjuer som ett sätt att samla in material som är mångsidigt och kvalitativt. Genom fokusgruppdiskussioners uppbyggnad kan man aktivera och stimulera diskussionen för deltagarna.¹² I våra intervjuer var deltagarna experter, och var därför indelade enligt deras eget aktivitetsområde. De var indelade i skilda grupper så att undersökningen kunde åstadkomma bästa möjliga resultat av de olika problemområden som församlingen påpekat. Både

¹¹ Swinton, John and Mowat, Harriet: *Practical Theology and Qualitative Research*, second edition. (London: SCM press, 2016) 28-29.

¹² Swinton & Mowat, *Practical Theology and Qualitative Research*, 223.

intervjun med fokusgruppen och intervjun med ungdomsarbetsledarna var till uppbyggnaden semistrukturerade. Innan denna undersökning hade jag inte haft någon personlig kontakt med församlingen, och i och med anonymiteten i intervjuerna har jag inte någon koppling till de personer som deltog i undersökningen. De som intervjuades tog också del av hela undersökningens karaktär och användning av materialet vid tidpunkten av undersökningen. Utöver dessa intervjuer gjorde vi några mindre intervjuer med anställda inom församlingen och övriga personer för att samla in information om verksamheten. Genom dessa reflektioner och med hjälp av tidigare forskning har jag tolkat informanternas upplevelser av verksamheten i Jakobstads svenska församling och beskrivit en helhetsbild av konfirmandarbetet och dess relation till gudstjänsten och församlingens övriga verksamhet.

Deltagande observation går ut på att forskaren deltar i det sammanhang som hen forskar om. Istället för att de man undersöker blir objekt är de subjekt och medforskare, beskriver Swinton och Mowat i sin metodbok.¹³ Inom ramen för deltagande observation, och min undersökning, är syftet inte att vara representativ utan att vara ett sätt genom vilken man inkluderar deltagarna. Med hjälp av observationer, statistik samt övrig information uppnår man fram till en meningsfull insikt.¹⁴ Deltagande observationens syfte i denna undersökning var att ta reda på hur verksamheten i församlingen ser ut, hur olika verksamhetsformer knyts ihop; hur sammanhang och olika gränser konstrueras. Deltagande observationen måste förklaras för deltagarna så att alla från början vet vad forskarna gör och varför de gör vad de gör, och på detta sätt kan man vara både forskare och deltagare i samma stund.¹⁵ Genom denna metod ämnar man få djup kunskap om ett fenomen, samt att förstå den genom att befinna sig i den s.k. naturliga situationen.¹⁶ De deltagande observationerna vi utförde som tas upp i denna avhandling utfördes i församlingens huvudgudstjänst, under en ungdomskväll samt i andra grupper inom frivilligverksamheten i församlingen. Observationernas funktion var att se hur olika verksamhetsformer relaterar till varandra och sedan jämföra dem med intervjuerna som utfördes. Deltagande observationerna

¹³ Swinton & Mowat, *Practical Theology and Qualitative Research*, 212.

¹⁴ Swinton & Mowat, *Practical Theology and Qualitative Research*, 218.

¹⁵ Swinton & Mowat, *Practical Theology and Qualitative Research*, 130.

¹⁶ Swinton & Mowat, *Practical Theology and Qualitative Research*, 157.

dokumenterades i form av anteckningar som jag använder mig av i min kommande utläggning av undersökningen.

1.4 Disposition

I det andra kapitlet behandlas Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands två senaste konfirmandplaner, varav den äldre är i bruk tagen 2001 och den yngre 2017. Det jag kommer att lägga fram är målsättningarna med och helhetsbilden av upplägget i konfirmandplanerna för att ta fram skillnader i helheterna. Jag kommer att noggrannare redogöra för skillnader i konfirmandplanerna, med tyngdpunkten i gudstjänstens roll och församlingsintegreringen. I det tredje kapitlet kommer jag att redogöra för fältundersökningen i Jakobstads svenska församling 2017. Här följer samma tematisering som i kapitel två. Jag beskriver helhetsbilden av och målsättningarna för konfirmandarbetet i Jakobstads svenska församling, för att sedan fokusera på gudstjänstens roll och församlingsintegreringen. Slutligen i det fjärde kapitlet ser jag på vilka ändringar som skett i den nya lokalplanen jämfört med det tidigare upplägget av konfirmandarbetet och på vilket sätt Jakobstads konfirmandarbete stöder de unga i att bli aktiva församlingsmedlemmar. Slutligen kommer jag att analysera mina resultat från fältundersökningen i ljuset av den nationella konfirmandplanen *Ett stort under*. Jag redogör för hur Jakobstads svenska församling har beaktat resultatet av fältundersökningen i sin utveckling av den nya lokalplanen för konfirmandarbetet. Jag granskar vilka förutsättningar konfirmandundervisningen ger för de unga att bli aktiva deltagare i gudstjänsten och församlingens övriga verksamhet. I det femte och avslutande kapitlet diskuterar jag mina resultat, eventuella utmaningar inom konfirmandarbetet och tankar för framtida forskning inom ramen för evangelisk-lutherska kyrkans ungdomsarbete. Genom alla kapitel genomsyrar tidigare forskning av ungas upplevelser av konfirmandundervisning och ungas syn på tillhörigheten i kyrkan. Dessa undersökningar stöder de iakttagelser som uppkommer i undersökningen i Jakobstads svenska församling.

2 Konfirmandplanerna för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

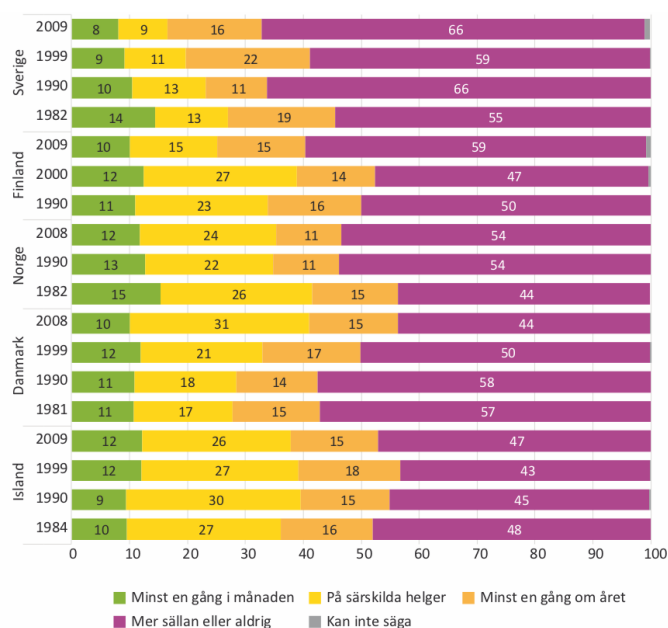
I detta kapitel kommer jag att kort beskriva bakgrunden till konfirmandplaner inom Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland och sedan jämföra de två senaste konfirmandplanerna: *Livet - Tron - Bönen* (2001) och *Ett stort under* (2017) med varandra. Härfter kommer jag att hänvisa till konfirmandplanerna som LTB (Livet – Tron – Bönen) och ESU (Ett stort under). För det första kommer jag att undersöka vilken roll har gudstjänstlivet i konfirmandplanerna och för det andra hur ungdomsarbetet stöder ungas integrering till resten av församlingens verksamhet. Min undersökning grundar sig i konfirmandplanernas tyngdpunkter och utmaningarna i Jakobstads svenska församling.

Gudstjänstens roll har varit central i lutherska kyrkan i Finland i långa tider. Under de senaste åren har Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland gjort satsningar på gudstjänstlivet inom kyrkan på olika sätt. Ett exempel på detta är utvecklingsprojektet *Tiellä – på väg* mellan 2011–2013. Med detta projekt strävade man efter att öka delaktigheten i gudstjänsten, såväl i planerandet som i genomförandet. Projektets målsättning var att även öka gudstjänstdeltagandet. Inom projektet engagerades 43 församlingar runtom i Finland. Orsaken till satsningen på gudstjänsten kom från den liturgiska kyrkosynen, som betonar en tanke av en församling som samlas kring ordet (bibeln) och nattvarden. Dessa två är gudstjänstens grundpelare och att vara kristen betyder att tjäna Gud i vardagen och under helgen.¹⁷ I statistiken över gudstjänstdeltagande (se Tabell 1 nedan) kan man urskilja att gudstjänstdeltagandet i Finland är för de flesta medlemmar något man sällan eller aldrig deltar i. De som deltar minst en gång i månaden i gudstjänsten är bara en tiondel av medlemmarna. Antalet deltagare i gudstjänsten har sjunkit gradvis under de senaste tjugo åren. Denna statistik antyder att gudstjänsten överlag i Finland, men även i Norden, har ett minskat

¹⁷ Kyrkostyrelsen, *Utmanad kyrka – Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren 2008-2011*, (Kyrkans forskningscentralens publikationer 117, 2013)) 93. *Tiellä – på väg*, loppuraportti, Jumalanpalveluselämän kehittämishanke 2011-2013. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/0165D2F8A4B08C6BC225784500464AE4/\\$FILE/tiella_loppuraportti.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/0165D2F8A4B08C6BC225784500464AE4/$FILE/tiella_loppuraportti.pdf), 4-12.

deltagande. Under 2008 avslutades även en undersökning av nattvarvsfostran och den gav ett resultat som visade att nattvarvsfostran i Finland är ”oenhetlig och otillräcklig”.¹⁸ Ett antal åtgärder har även tagits efter dessa undersökningar och detta speglar sig också i utformningen av den nya konfirmandplanen *Ett stort under*, som togs i bruk år 2017. Kyrkoordningen poängterar att en medlem av kyrkan ska delta i gudstjänsten.¹⁹ Det står också i Kyrkoordningen att genom att delta i konfirmandundervisningen och efter att man blivit konfirmerad har man rätt att delta självständigt i nattvarden.²⁰ Vidare står det att ”nattvarden firas i samband med gudstjänsten”²¹. Genom den liturgiska kyrkosynen och kyrkans lagstiftning ser man att gudstjänsten blir en central del av konfirmandundervisningen, vilket syns även i den nya konfirmandplanen.

Tabell 1 – Gudstjänstdeltagande i Norden mellan 1981–2010.²²

¹⁸ Kyrkostyrelsen, *Utmanad kyrka*, 94.

¹⁹ KO 1 § 5 mom.

²⁰ KO 3 § 3 mom.

²¹ KO 2 § 9 mom.

²² Kyrkostyrelsen, *Luthersk delaktighet 2018 – Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren 2012-2015. En undersökning om finländare och kyrkan*. (Kyrkans forskningscentrals publikationer 126, 2018) 75.

2.1 Konfirmandarbetet i lutherska Finland

De första anteckningarna av konfirmandundervisning i Finland dateras tillbaka till mitten av 1700-talet. Konfirmandundervisningen var då främst nattvardsundervisning. Genom att självständigt kunna delta i nattvarden räknades man som en fullvuxen och kunde få mer ansvar.²³ Ända till början av 1900-talet var konfirmandundervisningen en rit för ungdomarna att komma in i vuxenlivet. Konkret innebar det inläring av Luthers lilla katekes. Först på 1900-talet började kyrkan forma en mer organiserad undervisningsplan för konfirmandundervisningen. De första instruktionerna för konfirmandarbetet är givna av biskopsmötet 1919²⁴, men den första undervisningsplanen för kristen fostran gällande konfirmation godkändes av biskopsmötet först 1965. I samband med skolundervisningens utveckling under 1980-talet, följdes även kyrkans undervisningsplan av en stor reform i sin uppbyggnad och den reformen följdes av föreliggande plan år 2001.²⁵ Konfirmandundervisningen är i dag den lutherska kyrkans dopundervisning, som är en bekräftelse på människans dop. Det som är anmärkningsvärt är att konfirmandundervisningen är betydligt populärare i Finland än i de övriga nordiska länderna. Enligt undersökningar beror detta bland annat på att i Finland får man olika rättigheter genom konfirmationen, till exempel får man ha en kyrklig vigsel och bli fadder.²⁶

2.2 Konfirmandplanen 2001 – *Livet – Tron – Bönen*

Konfirmandplanen *Livet – Tron – Bönen* blev godkänd av kyrkomötet år 2000 och togs i bruk år 2001. Namnet *Livet – Tron – Bönen* härstammar från de olika

²³ Innanen, ”Rippikoulun opetussuunnitelma ja asema uskontokasvatuksessa”, 18-19. Kirkon kasvatusasian keskus, *Rippikoulusuunnitelma 1980*. (Suomen kirkon seurakuntatoiminnan keskusliitto: Vammalan kirjapaino Oy) 6-9.

²⁴ *Ett stort under* 2017, 7.

²⁵ Innanen 2009, 18.

²⁶ *Utmanad kyrka* 2013, 152.

fokuspunkterna i konfirmandplanen; de tio budorden, trosbekännelsen och bönen Fader vår. Dessa byggnadsstenar utgår i sin tur från katekesens tre huvuddelar.²⁷

Konfirmandplanen är en ramplan för konfirmandarbetet, som består av fyra olika huvudavsnitt. Dessa är: ett inledningsavsnitt på 6–12 timmar, ett huvudavsnitt på 44–56 timmar, slutavsnitt på 4–10 timmar och ett avsnitt med församlingsorientering på 8-16 timmar. Hela skriftskolans timantal ligger på 80 timmar och ska pågå i minst ett halvt år. Detta baserar sig på att man under ett halvt år bättre kan ta del av kyrkoåret och dess traditioner i konfirmandundervisningen.²⁸ Trosbekännelsens huvudkapitel syns också i uppbyggnaden av innehållet för själva undervisningen, vars huvudrubriker är skapelsen, frälsningen och helgelsen.²⁹

LTB:s övergripande mål för konfirmandarbetet formuleras på följande sätt:

...Att den unga stärks i den tro på treenige Guden, till vilken hon genom det heliga dopet har upptagits, växer till kärleken till nästan och lever i bön och i församlingens gemenskap.³⁰

Även följande målsättning med konfirmandundervisningen presenteras: ”Avsikten är att de unga finner vägen till församlingen och dess gudstjänstliv, så att han eller hon som en fortgående process under hela livet växer i tro och kärlek och får en djupare förståelse av trons betydelse.”³¹ Tyngdpunkten i slutavsnitten av konfirmandundervisningen bör vara att de unga uppmuntras till att vara aktiva medlemmar i församlingen och dess gemenskap efter skriftskolan.³² Tidigare nämnde jag att grunden till konfirmandundervisningen finns i det kristna dopet. Detta syns också tydligt i LTB, vars bakgrund och teologiska motiveringarna för

²⁷ Kyrkostyrelsen, *Livet – Tron – Bönen – plan för konfirmandarbetet 2001*. (Fostran och ungdomsarbete: Uusimaa Oy, 2002) 9.

²⁸ *Livet – Tron – Bönen*, 21, 31, 41.

²⁹ *Livet – Tron – Bönen*, 19-22.

³⁰ *Livet – Tron – Bönen*, 18.

³¹ *Livet – Tron – Bönen*, 10-11.

³² *Livet – Tron – Bönen*, 27.

konfirmationsundervisningen beskriver det samma. Konfirmandarbetets tyngdpunkt är att de unga ska förstå den tro de blivit döpta i, vem Gud är, hur man kan förstå Bibeln som kristendomens rättesnöre och vad tron i praktiken går ut på.³³

Gudstjänsten är en central del av konfirmandplanen, både som en hörnsten i skriftskolans böneliv och som en viktig del av den andliga utvecklingen hos ungdomar under och efter skriftskolan. Församlingens huvudgudstjänst ska vara en del av konfirmationsundervisningen, så att den inte förblir en skild del av konfirmandarbetet. Då de unga lär sig mer, ökar även förståelsen och intresset av att delta i församlingens gemensamma gudstjänster. Deltagandet i församlingens övriga verksamhet rekommenderas att spridas ut under olika skeden av hela konfirmationstiden. LTB poängterar att musiken också har en viktig roll i konfirmandundervisningen, vilket bör beaktas i planeringen av undervisningen. Deltagande i söndagens mässa lyfts upp som det bästa stödet för de ungas andliga liv efter konfirmationen.³⁴ Man kan därför se att gudstjänsten har en tydlig roll i konfirmandarbetet, särskilt under den perioden som LTB varit den gällande konfirmandplanen. I LTB byggs förståelsen av sakinnehållet i den kristna tron genom upprepning, bestående av katekesens innehåll samt att fira likadana gudstjänster så ofta som möjligt.³⁵

LTB lyfter upp att konfirmandundervisningen ska utgå från det som de unga redan vet om kristendomen. Planen poängterar att det är viktigt att bygga upp lärandet av nya saker på den grund de unga redan står på. I planeringen av undervisningen är det viktigt att man tar de ungas utgångsläge och behov i beaktande. Det är därför viktigt att beakta önskemål från hemmen. Även en aktiv kontakt med skolans religionsundervisning är viktig, både för att undvika överlappningar men också för att få bakgrundsinformation om vad de unga redan lärt sig i skolan.³⁶ LTB poängterar att en kontinuerlig uppföljning av inläringen och upplägget av skriftskolan ska utföras. För att följa upp

³³ *Livet – Tron – Bönen*, 8, 9.

³⁴ *Livet – Tron – Bönen*, 28-30, 32-33.

³⁵ *Livet – Tron – Bönen*, 31.

³⁶ *Livet – Tron – Bönen*, 11, 15, 42-43.

inläringen kan en inlärningsdagbok användas, som hjälper läraren att se över inläringen hos de unga och genom den få en utvärdering av sitt eget arbete.³⁷

Kyrkans fyraårsberättelse, *En kyrka mitt i förändringar - Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren 2000–2003*, redogör att man i LTB formade mera övergripande helheter istället för traditionella lektionsindelningar. Syftet med detta var att ge mer möjligheter till församlingarna att själva planera och därmed ge mera rum för lokala behov.³⁸ Konfirmation har varit kyrkans fostran till nattvarden och i kyrkans lära, men LTB poängterar hur konfirmandundervisningen allt mera ska satsa på att ta in mångsidigare komponenter från de ungas livssituation. Här betonas att konfirmationstiden är ”en livsskola”, som ska stärka ungas fortsatta delaktighet i församlingsverksamheten.³⁹ Strax efter att LTB togs i bruk år 2003, tog kyrkomötet beslut om att konfirmander får delta i nattvarden tillsammans med sin konfirmandlärare och konfirmandgrupp innan konfirmationen. Det var en förändring till det tidigare deltagandet, då konfirmanderna enbart fick delta med sin förälder eller annan konfirmerad person som är ansvarig för den ungas kristna fostran. Kyrkomötet förutsätter fortfarande att konfirmanderna fått undervisning i nattvardens betydelse innan de tar emot nattvarden, som är vanlig praxis inom konfirmandundervisningen idag.⁴⁰

2.3 Konfirmandplanen 2017 – *Ett stort under*

Den nyaste konfirmandplanen *Ett stort under*, togs i bruk år 2017 av Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Den godkändes av biskopsmötet 2017, och är utgiven av kyrkostyrelsen. Namnet hänvisar till tanken om att alla människor är unika och

³⁷ *Livet – Tron – Bönen*, 16, 39.

³⁸ Kyrkostyrelsen, *En kyrka mitt i förändringar. Evangelisk lutherska kyrkan i Finland åren 2000-2003*. (Kyrkans forskningscentrals publikationer 90, Tammerfors: Kirjapaino Oy, 2005) 82, 168-169.

³⁹ Kyrkostyrelsen, *En kyrka med ökade olikheter. Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren 2012-2015*. (Kyrkans forskningscentrals webbpublikationer: Grano Oy, 2018) 168.

⁴⁰ *En kyrka mitt i förändringar*, 171.

värdefulla, vilket är ett centralt tema i ESU.⁴¹ Den nya planen strävar efter att ha de unga i centrum och att hela konfirmandarbetet ska utgå från de deltagande unga. Att ha de unga i centrum betyder exempelvis att de unga ska ha möjlighet att aktivt delta både i planeringen och förverkligandet av konfirmandundervisningen. Genom att de unga aktivt får ta del av planeringen stöds deras lärande och utveckling. Planen är inte en egentlig läroplan, utan ett ramverk som vill stöda de ungas utveckling på olika områden.⁴² Dessa områden är bland annat andlighet, gudstjänstliv, framtidsorientering och integrering till församlingsgemenskapen.⁴³ En viktig tyngdpunkt i konfirmandplanen är att alla situationer är undervisning under konfirmandtiden, som exempelvis samlingar, lekar, samtal och traditionell undervisning.⁴⁴ Genom hela konfirmandplanen genomsyrar tanken om hur den unga kan förankra allt det som hen lär sig till sitt eget liv. Undervisningen ska utgå från den ungas levnadssituation: Hur kan den unga förstå sitt liv och sitt förhållande till andra människor med hjälp av Bibeln och livets stora frågor?⁴⁵

I konfirmandplanen har man samlat ihop övergripande målsättningar för konfirmandundervisningen samt exempel på innehåll för undervisningen. Följande målsättningar för konfirmandundervisningen presenteras i ESU:

”De unga är delaktiga, blir hörda och får påverka, de unga upplever gemenskap, trygghet, helighet och glädje, de unga lär sig att värna om sitt andliga liv genom handlingar, stillhet och delaktighet, de unga bär ansvar för sig själva, andra människor och skapelsen, de unga kan koppla kristendomens viktigaste innehåll till sitt eget liv och de unga vill höra till Kristi kyrka.”⁴⁶

⁴¹ Kyrkostyrelsen, *Ett stort under plan för konfirmandarbetet 2017*. (Publikationer för Ev.-luth. kyrkan i Finland 61, Kyrkan och verksamheten: Grano Oy, 2017) 22.

⁴² *Ett stort under*, 8.

⁴³ *Ett stort under*, 8, 33, 50.

⁴⁴ *Ett stort under*, 20.

⁴⁵ *Ett stort under*, 14-15, 44.

⁴⁶ *Ett stort under*, 19.

ESU tydliggör hur all undervisning och uppbyggnaden av konfirmandundervisningen bygger allt mer på att integrera de unga i församlingens hela verksamhet. Detta syns i tyngdpunkten av gudstjänstundervisning, samt att all konfirmandundervisning har fokus på hur de unga kan förankra det som de lär sig till deras egna liv.⁴⁷ ESU poängterar konfirmandarbetets verksamhetsidé som följande: ”Konfirmandundervisningen stärker de ungas tro på Gud den treenige och utrustar dem för ett liv som kristen”.⁴⁸ Förankringen till församlingens övriga verksamhet stärks genom att ESU bygger på ett helhetstänkande, där målen för konfirmationsundervisningen inte endast är delmål utan genomsyrar hela konfirmandtiden.⁴⁹ Konkret syns detta i gemenskapen med församlingen runt nattvardsbordet, som påbörjas redan under konfirmandtiden så att den är välbekant efter konfirmationen. Många unga tar del av församlingarnas hjälpledarutbildning efter att de blivit konfirmerade, som också tas upp av ESU.⁵⁰ Man har på ett konkret sätt sett till att konfirmandplanen sammanfaller med riktlinjerna för hjälpledarverksamheten.⁵¹

Anknytningen till gudstjänstlivet är som tidigare nämnt central i ESU, tillsammans med nattvardsundervisningen. Syftet är att de unga ska få anknytning till församlingsgemenskapen och viljan av att vara en aktiv del av församlingen även i fortsättningen.⁵² ESU uppmanar att dela in konfirmandprocessen i fyra delar: Temadagar, gudstjänst- och ungdomsverksamhet, en intensivperiod och konfirmationen. Gudstjänstlivet är centralt och därför föreslår ESU en strategi för när och hur gudstjänsten tas in i konfirmandundervisningen. ESU lyfter upp att inläringen blir mer motiverande för konfirmanderna ifall de deltar i gudstjänsten och den övriga församlingsverksamheten först efter den intensiva perioden, som i de flesta fall är i form av ett läger. Detta bidrar till tanken om att forma aktiva församlingsmedlemmar

⁴⁷ *Ett stort under*, 8.

⁴⁸ *Ett stort under*, 15.

⁴⁹ *Ett stort under*, 20.

⁵⁰ *Ett stort under*, 8. “Från A till Ö – kyrklig ordlista”, hämtad oktober 2017, <https://evl.fi/ordlista/-/glossary/word/Hj%C3%A4lpledare>

⁵¹ *Ett stort under*, 8. Se även *Underbara hjälpledare*, Kyrkostyrelsen 2016.

⁵² *Ett stort under*, 17, 22, 33, 35.

av de unga och bredda deras förståelse av församlingsgemenskapen och kyrkans verksamhet.

ESU reflekterar mycket om ledarskapet i konfirmandundervisningen. Planen lyfter upp tanken om att utnyttja så mycket som möjligt av alla sorters kunskap inom ledarteamet, istället för att dela in sig i ”traditionella” arbetsuppgifter.⁵³ Då blir det relevant att poängtera ledarnas roll som andliga medvandrare under konfirmandtiden, dvs. att man också som ledare bör utvecklas och hitta nya uttryck för att vara kristen. Det kan man göra genom samverkan med de unga i konfirmandundervisningen.⁵⁴ Det är viktigt att bygga upp en gemenskap inom konfirmandgruppen men också se till att den unga får en känsla av samhörighet och gemenskap gentemot den egna församlingen mer generellt. Det handlar om att vara delaktig i planerandet av konfirmandundervisningen, att unga blir bekanta med församlingens verksamhet och vad det betyder att vara kristen. Det handlar om att få en kunskap om hur man använder sig tron i sitt eget liv, men också att lära sig böner utantill för att på ett bättre sätt kunna delta i gudstjänstlivet eller utöka sitt eget andliga liv.⁵⁵ Allt mer fokus ligger också på församlingarnas förberedelse, utveckling och utvärdering av konfirmandundervisningen, samt resurshantering. Enligt konfirmandplanen är det, som tidigare nämnt, viktigt att inkludera så många från hela ledarteamet och att inkludera dem under en så lång tid som möjligt. En utvärdering av konfirmandundervisningen bör göras med tre års mellanrum.⁵⁶

I den nya konfirmandplanen har man tagit i beaktande samhällets förändringar. Det finns bland annat en stigande trend av att allt fler inte är döpta då de deltar i konfirmationsundervisningen. Undervisningen kan också ta upp aktuella teman som klimatet, definitionen på familj, flyttningsrörelser, teknologins utveckling, olika sorters polarisering i samhället, religionskritik, immigration.⁵⁷ Dessa olika fenomen är något som i allt starkare och bredare grad påverkar de ungas liv och sätt att se på

⁵³ *Ett stort under*, 54.

⁵⁴ *Ett stort under*, 48, 56.

⁵⁵ *Ett stort under*, 14–15, 21, 33, 48, 50–51.

⁵⁶ *Ett stort under*, 56–58, 66.

⁵⁷ *Ett stort under*, 63.

världen. Då det finns många olika livsåskådningar och värderingar är det av allt större betydelse att konfirmandarbetet tar fram det som kristendom och att vara kristen betyder. Alla dessa samhällsförändringar och strömningar behandlas också i grundskolornas religionsundervisning och bör därför också behandlas ur kyrkans synvinkel och hur kyrkan som trossamfund förhåller sig till dessa. Man ser att en stor del av det som människor upplever idag och det som formar samhället är den mångkulturalitet som påverkas av flyttningsströmmar samt av nätverken som upprätthålls över hela världen genom nya tekniska lösningar. De unga kan på ett mycket lättare sätt än tidigare kommunicera med varandra samt ta del av andra kulturer, vetenskap och värderingar. Därför blir det viktigt att integrera dessa i konfirmandundervisningen då man tillsammans funderar på samtiden, framtiden, värderingar och de stora livsfrågorna. Eftersom informationsgången, fenomenen och förändringarna är snabbare än de varit tidigare är det också viktigt att på en regelbunden basis utvärdera behoven och reflektera kring konfirmandarbetets förhållande till dessa.⁵⁸ Johanna Sumiala skriver i *Uskonto mediayhteiskunnassa* att Evangelisk-lutherska kyrkan under senaste decennierna allt mer förutsatts vara synlig i den mediala världen på ett mångsidigare sätt än tidigare. Denna aspekt av globalisering har lett till att lutherska kyrkan allt mer i offentligheten behövt ta ställning till olika förändringar och värderingar i samhället och även leva närmare andra livsåskådningar.⁵⁹

2.4 Konfirmandplanernas jämförelse

I detta kapitel kommer jag att ta upp centrala delar som ändrat gällande konfirmandplanen och på vilka punkter som *Livet – Tron – Bönen* skiljer sig från *Ett stort under*. De punkterna jag har specifik fokus på är planernas gudstjänstcentrering och nattvarden, tidsramen för konfirmandundervisningen, församlingsintegreringen och tanken om att leva som kristen, ledarnas roll i undervisningen och undervisningens

⁵⁸ *Ett stort under*, 63-65.

⁵⁹ Johanna Sumiala, "Uskonto mediayhteiskunnassa" i *Uskontososiologia*, red. Kimmo Ketola, Tuomas Martikainen & Teemu Taira. (Eetos-julkaisu 20. Turku: Painosalama Oy, 2018) 288-289.

anpassning till tidigare kunskap. Dessa teman är relevanta för min forskningsfråga eftersom integreringen till församlingens gudstjänst samt förhållandet till församlingsgemenskapen är i en central roll för att de unga ska ta del av församlingen i framtiden. Tanken med konfirmandundervisningen är att få de unga att växa som kristna, vilket återspeglar sig i att hitta sig i sin egen församling och hitta sin egen kristna identitet. Detta tar sig i uttryck i synen av ledarnas roll i undervisningen i konfirmandplanerna och tas därför upp i detta tema.

Gudstjänsten, som nämnts i tidigare kapitel, är en av församlingens centrala uppgifter och det som församlingsmedlemmarna samlas kring. Detta beskrivs i kyrkoordningen och kyrkolagen som något församlingar ska göra och som kyrkans medlemmar uppmuntras att delta i.⁶⁰ I båda konfirmandplanerna har man beaktat noga hur de unga ska integreras i församlingens gemensamma gudstjänstliv. Man kan se att gudstjänsten har en tydlig plats i konfirmandplanerna och uppfostran till gudstjänstlivet är en viktig del såväl under konfirmandtiden som efter den. Både LTB och ESU anser det vara mer ändamålsenligt för de unga att delta i gudstjänsten under slutdelen av konfirmandundervisningen, eftersom den unga då lärt sig och blivit mer bekant med gudstjänstlivet och sitt eget andliga liv. Dock kan man se att ESU starkare poängterar att gudstjänstdeltagandet ska fortgå efter intensiva perioden, dvs. det som oftast är läger. Orsaken för detta är att det stöder både inläringen men också vägen till att bli en aktiv församlingsmedlem efter konfirmationen. Planen menar att genom att organisera de olika delarna i konfirmandarbetet på detta sätt är det mer motiverande och lättare att sedan komma in i gemenskapen i ens egen lokala församling.⁶¹ Tanken att ”gudstjänsten är kristna kyrkans puls”⁶² och att man genom gudstjänsten kan se hur tron levs ut i praktiken och förstå Bibeln i ett nytt konkret ljus är något som lyfts fram i båda planerna. En annan skillnad mellan planerna är hur nattvarden tas i beaktande. LTB lägger fokus på själva gudstjänsten och nattvarden nämns inte på ett särskilt sätt, medan ESU ger nattvarden en synlig roll. ESU går tillbaka till en mer traditionell syn på konfirmandundervisningen, vilket betyder att man kommer tillbaka till

⁶⁰ KO 1 § 5 mom. & 2 §. KL 4 § 1.

⁶¹ *Ett stort under*, 58. *Livet – tron – bönen*, 30.

⁶² *Ett stort under*, 33.

konfirmandundervisningens grunder eftersom den från början var ett sätt att förbereda unga att självständigt delta i nattvarden. Nattvardsfostran är ett sätt att förmedla det kristna budskapet samt stärka gemenskapen och kopplingen till resten av församlingen.⁶³ Att nattvarden har en central roll i ESU visar oss ett konkret exempel på hur synen på gudstjänsten syns i praktiken i konfirmandplanerna och hur de skiljer sig från varandra. I LTB är de praktiska beskrivningarna gällande gudstjänsten fokuserade på individen och hennes andliga växande. Fokuset för gudstjänstfostran i LTB bottenar i det upplevda förhållandet till den egna församlingens gudstjänst.⁶⁴ ESU poängterar gudstjänsten som en lång kristen tradition, som kan innehålla till exempel många olika former av bön, meditation, stillhet, gester och rörelser. Gudstjänsten som tradition i andra kristna länder nämns som ett sätt för unga att i praktiken uppleva ekumenik bland andra kristna trossamfund, genom den kunskap de tar del av i konfirmandundervisningen.⁶⁵

Största delen av det som undervisas under konfirmandtiden hör ihop med att lära sig om församlingens syfte och att vara en aktiv del av den, till exempel genom gudstjänsten. LTB och ESU poängterar med tanke på lärandet inom konfirmandarbetet att det är viktigt att utgå från individen och dess förutsättningar och erfarenheter. På detta sätt kan den unga applicera och relatera det som undervisas till sitt eget liv. Vad gör kyrkan, för vem är kyrkan till för? Här ser man en skillnad i synen på de ungas tidigare erfarenheter. ESU lyfter upp de tidigare kunskaperna på ett sätt som visar att allt fler av de unga är ovana gudstjänstbesökare och har allt mindre kunskap om sin egen tro och kyrkan.⁶⁶ En viktig iakttagelse hittas i formuleringen ”Det är inte likgiltigt för de unga om de är medlemmar i kyrkan eller inte, men det är lite heller en självklarhet”.⁶⁷ Denna tanke framhäver hur tiden ändrats och även hurdan inställning unga har gentemot den kristna identiteten och religion i dagens värld. ESU har medvetet tagit i beaktande en föränderlig värld, där kyrkan inte har en lika stark och självklar roll i medlemmarnas liv som tidigare. Konfirmandplanen beaktar på olika

⁶³ *Ett stort under*, 13, 35.

⁶⁴ *Livet – tron – bönen*, 29-31.

⁶⁵ *Ett stort under*, 34-35.

⁶⁶ *Ett stort under*, 50.

⁶⁷ *Ett stort under*, 51.

sätt den verklighet som kyrkan idag lever i och hur man kan förtydliga kyrkans uppgift och vad tro i praktiken innebär.

Det mångkulturella och ett mer mångfacetterat samhälle är också företeelser som väcker frågor och tankar om den egna kristna identiteten och förhållandet till omgivningen. Likaså är teknologins utveckling en tydlig aspekt som syns i utformningen av konfirmandplanen. Ett nätverk av sociala medier och informationsgång beaktas i den nya konfirmandplanen, för att kunna relatera till de ungas liv och samhället överlag. Konfirmandplanerna poängterar faktumet att troslivet och utformandet av en kristen identitet är en fortgående process under hela livet.⁶⁸ I båda konfirmandplanerna är denna utveckling integrerad på olika sätt, både genom ungdomsarbetet, gudstjänstlivet och andra delar. Här ser man också en tydlig skillnad. ESU poängterar redan i tidigt skede att lärandet finns i alla situationer, inte enbart i det som kallas ”traditionella undervisningstillfällen”.

Jämförelsen av planerna visar att synen på undervisningen i konfirmandarbetet har ändrat. LTB använder termen ”lärare” i de flesta sammanhang då det handlar om vem som undervisar och planerar konfirmandundervisningen. En lärare för en skriftskola är ”[en] teolog, en kantor och en ungdomsarbetsledare”⁶⁹, till skillnad från ESU som beskriver att alla ledare är undervisare, oberoende är man präst, ungdomsarbetsledare, teolog eller hjälpledare. Alla ledare är andliga ledare och medvandrare. ESU poängterar att alla situationer inte handlar om att ha undervisning i dess traditionella bemärkelse, utan att ledarna i allt de gör bör utgå från de ungas frågeställningar och tankar som de sedan kan fundera på tillsammans med konfirmanderna.⁷⁰ Självklart finns ledarna till för att även lära ut det teologiska i konfirmandundervisningen. ESU tydliggör att de ungas andliga utveckling och frågeställningar är i centrum. Det är dialogen med de unga som genomsyrar tanken i undervisningen. Här stärks tanken om att man både måste ha tillräckliga resurser och ständigt utveckla ledarkompetensen på de olika områden i konfirmandarbetet.⁷¹ För att på ett bättre sätt kunna åskådliggöra

⁶⁸ *Livet – tron- bönen*, 10-11. *Ett stort under*, 50.

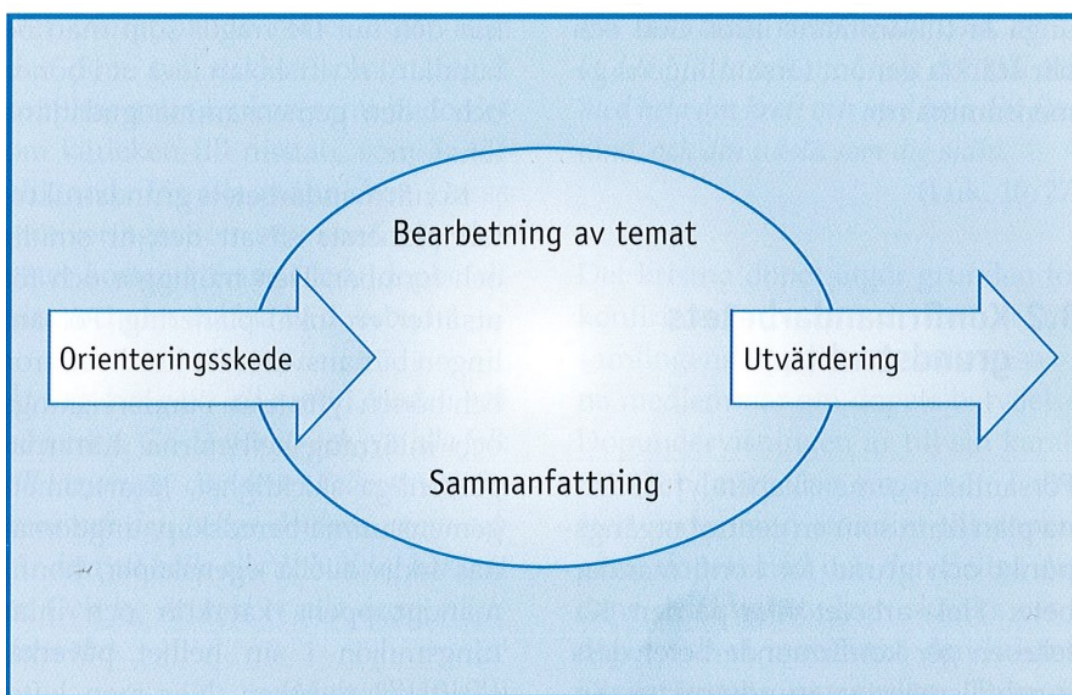
⁶⁹ *Livet – tron – bönen*, 38.

⁷⁰ *Ett stort under*, 7, 48, 56.

⁷¹ *Ett stort under*, 57, 70.

analysen av dessa två konfirmandplaner och deras synsätt på inläringen- och undervisningshelheterna har jag jämfört en bild från LTB med en beskrivning i ESU. Modellen från LTB åskådliggör synen på inlärnings- och undervisningshelheten i konfirmandundervisningen medan ESU åskådliggör det genom att visa olika aspekters samverkan i undervisningen och att uppnå de mål man lagt upp för konfirmandundervisningen.⁷² Dessa modeller visar på ett konkret sätt hur tanken om inlärningsprocessen utvecklats mellan dessa två konfirmandplaner. Kyrkans undersökning av konfirmandundervisningen visar att i Finland är undervisningen mer lärarcentrerad jämfört med övriga länder. Det poängteras också att undervisningen ofta har en form av en traditionell föreläsning, istället för någon annan form som till exempel den populära lägerformen i finskt konfirmandarbete kunde möjliggöra.⁷³

Bild 1: *Livet – Tron – Bönen*.⁷⁴

Det första som man tydligt ser i denna bild är tankesättet som undervisningen ska utgå ifrån och hur LTB tänker sig att inläringen fortlöper under konfirmandprocessen. LTB:s modell beskriver att inläringen ses som en linjär och målinriktad process.

⁷² *Ett stort under*, 20.

⁷³ *Utmanad kyrka*, 153.

⁷⁴ *Livet – tron – bönen*, 20.

Tanken av inlärningsprocessen är att de olika delarna i konfirmandundervisningen ska bära vidare till den följande, dvs. inledningsavsnittet går vidare till huvudavsnittet, som sedan leder till slutavsnittet. Församlingsorienteringen är fortgående under hela konfirmandtiden. Jämfört med detta ser man att ESU poängterar att alla situationer är undervisning och att undervisningen hela tiden ska vara en växelverkan mellan de olika komponenterna. Undervisningshelheterna skiljer sig mellan konfirmandplanerna. Då LTB:s mål var att frångå de inprickade lektionsplanerna för att ge mera rum för församlingens egna lokala behov, visar redan planens namn att det finns väldigt fasta teman som genomsyrar konfirmandplanen. Meningen är att lära sig mycket, med fokus på huvudavsnittet, som med andra ord oftast är intensivperioden i form av ett läger. Det har förändrats i den nyare planen. ESU har större helheter och vill bygga upp en form av större studiehelheter, som kan behandlas vid olika tillfällen.⁷⁵ LTB är klar i hur man bör ta in teman och hur de sedan utvärderas, i jämförelse med ESU som beskriver mera ett processtänkande och en kontinuerlig utvärdering under inläringstiden. Den senare ter sig också vara mer flexibel med tanke på att de olika delarna är i växelverkan med varandra hela tiden. Och utvecklas därigenom kontinuerligt i den specifika situationen.⁷⁶ Fokuset på individen kommer fram i LTB, till exempel genom att de unga deltar i gudstjänsten och tar del av det kristna budskapet genom nattvarden. ESU fokuserar på gemenskapen i nattvarden och hur de unga får praktisk erfarenhet av att dela nattvarden tillsammans med andra kristna i församlingen.⁷⁷

Trosbekännelsen kommer tydligt fram i LTB:s upplägg av konfirmandundervisningen. Planens namn hänvisar till lutherska kyrkans gemensamma trosbekännelse. Detta kan man se bland annat i bilagan av konfirmandundervisningens innehåll samt målsättningen för huvudavsnittet i konfirmandundervisningen.⁷⁸ ESU lyfter inte upp trosbekännelsen lika konkret i beskrivningen av konfirmandundervisningen, men den har inte heller glömts bort. Genom undervisningshelheterna, utantilläsningarna och

⁷⁵ *Livet – tron – bönen*, bilaga 1. *Ett stort under*, 45.

⁷⁶ *Ett stort under*, 45-46.

⁷⁷ *Ett stort under*, 35.

⁷⁸ *Livet – tron – bönen* 2002, 25-26 och bilagan ”En sammanfattning av konfirmandarbetets mål och innehåll”.

allmänna beskrivningen av konfirmandplanen ser man glimtar ur lutherska kyrkans gemensamma trosbekännelse även i den nya planen.⁷⁹

2.5 Sammanfattning

Konfirmandplanerna finns till för att ge allmänna riktlinjer för kyrkans konfirmandarbete. Dessa planer utgör grunden för de lokala församlingarnas planering och upplägg av konfirmandundervisningen. De ger svar på centrala frågor: Varför undervisar man om dopet? Vad är målsättningen med konfirmandundervisningen? Hur blir de unga en aktiv del av församlingsgemenskapen? Och hur kan de unga förstå Bibeln och Gud?

Båda konfirmandplanerna poängterar att konfirmandundervisningen ska utgå från de unga. Bibeln och gudstjänsten är viktiga komponenter för tillväxten av de ungas andliga liv, deras förståelsen av tron i praktiken samt att fostra dem till aktiva församlingsmedlemmar. Synen på undervisningen i konfirmandundervisningen samt beaktandet av samtida aktualiteter i samhället synliggör hur tiden ändras och att även konfirmandarbetet behöver utvecklas med dem. Dialogen med de unga och ledarnas roll som andliga medvandrare är teman som präglar den nya tanken i konfirmandundervisningen. Båda konfirmandplanerna lyfter upp de centrala utmaningarna i ungdomskulturen. Planerna är måna om att konfirmandarbetet behöver vara tidsenligt och att undervisningen ska kunna utarbetas till en helhet som tilltalar de unga. Tanken av att kunna relatera till innehållet i den kristna tron, de stora livsfrågorna och församlingsverksamheten bidrar till målsättningen om att de unga ska bli en del av församlingsgemenskapen och att inse att tron är en ständig process som människan lever i under sitt hela liv.

⁷⁹ *Ett stort under*, 11-12, 24, 45-46.

3 Fältundersökning i Jakobstads svenska församling

Under våren 2017 tog Jakobstad svenska församling kontakt med ämnet teologi, praktisk teologi, vid Åbo Akademi för att inleda en undersökning av församlingens verksamhet. Förutom att kartlägga verksamheten önskade församlingen att även problemområden som rapporterats av församlingens anställda och förtroendevalda skulle granskas. Dessa resultat var tänkta att användas som grund för församlingens kommande strategiarbete, som påbörjades år 2018. Undersökningen förbereddes av projektledare Hagman, som förde diskussioner med kyrkoherden och församlingsrådet om metoder, teman och tidpunkter. Hagman och jag planerade det praktiska genomförandet av undersökningen. Undersökningen gjordes 2-5.4.2017 och kompletterades 13-14.10.2017. Undersökningen utfördes alltså tillsammans med Hagman, men analysen i denna avhandling är min egen.

I inledningen nämndes att ungdomsverksamheten ansågs av församlingen vara det största problemet. Församlingen upplevde det ytters svårt att efter den aktiva ungdomstiden hålla kvar unga och unga vuxna i församlingens verksamhet. Denna problematik återspeglas även i den nationella statistiken av Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.⁸⁰ Frågeställningen i min avhandling (se 1) skiljer sig från vår frågeställning i undersökningen i Jakobstads svenska församling. Följande frågeställningar gällande ungdomsarbetet var riktgivande för undersökningen:

Hur fungerar ungdomsverksamheten i förhållande till församlingen som helhet:

1. Varför engagerar sig ungdomar inte i församlingens verksamhet efter tonårsperioden? Beror det på bristande tro, eller på att man inte hittar verksamhet som lockar?
2. Hur är förhållandet mellan ungdomsverksamheten och församlingens gudstjänst? Förbereder den för aktivt deltagande, eller skapar den eventuellt hinder för att hitta in i gudstjänsten

⁸⁰ www.kirkontilastot.fi

3. Hurudan verksamhet skulle kunna nå denna grupp? Är det möjligt att skapa sådan verksamhet?

I vår undersökning utförde vi deltagande observationer på olika verksamhetspunkter i församlingen. Deltagande observationerna genomfördes i församlingens huvudgudstjänst, söndagsskola, körövning, te-hus för invandrarkvinnor och en ungdomskväll. I de fokusgrupp-intervjuerna som vi utförde, ledde Hagman tre av intervjuerna och jag själv ledde i huvudsak den fjärde, med hjälp av Hagman. Under de tre intervjuerna Hagman utförde deltog jag som observatör.

Den 4 april 2017 genomförde jag en fokusgrupp-intervju bestående av ungdomar samt unga vuxna. I intervjun deltog två ungdomar som just gått i skriftskolan samt två unga vuxna som varit aktiva i församlingen under sin ungdomstid. Vid intervjutillfället skulle flera ungdomar delta, men de dök inte upp. Intervjun ägde rum i ett större kafferum i Jakobstads svenska församlings församlingscenter och varade i ca 45 minuter. Intervjun leddes av mig, Hagman deltog också och ställde några frågor under intervjun. En annan intervju av mig och Hagman genomfördes med ungdomsarbetsledarna i församlingscentret under hösten 2017 på ungdomssidan, som varade i ca 30 minuter. I församlingen jobbade två ungdomsarbetsledare, varav ena jobbat flera år i församlingen och andra hade jobbat under ett år i församlingen. Intervjuerna transkriberades av mig och vissa förtydligande hakparenteser är insatta för att läsaren ska få en bättre uppfattning av kontexten och för att göra talspråket mera tydligt i de delarna som intervjuerna citeras.

Mitt fokus i deltagande observationerna som vi genomförde var de tillställningar där ungdomar deltog. Dessa var församlingens huvudgudstjänst och en ungdomskväll. Genom att redogöra för mina deltagande observationer och spegla detta mot intervjuerna med de unga och med ungdomsarbetsledarna i vår undersökning får man en bild av hur ungdomsarbetet i Jakobstad svenska församling, särskilt inom konfirmandarbetet, utformats och såg ut. Då församlingen nu även utformat en ny lokalplan för sitt konfirmandarbete (2018) kan man se församlingens egna tankar av konfirmandarbetets roll.

I detta kapitel kommer jag att redogöra för konfirmandarbetet och ungdomsarbetet i Jakobstads svenska församling. I min redogörelse fokuserar jag på målsättningar,

gudstjänstens roll och den kristna fostran samt de ungas syn på kyrkotillhörighet i konfirmandundervisningen och ungdomsarbetet.

3.1 Överblick av och målsättningar för ungdomsarbetet

I detta avsnitt kommer jag att redogöra för hur ungdomsarbetet i Jakobstad såg ut år 2017, då undersökningen genomfördes. Jakobstads svenska församling har ett aktivt ungdomsarbete. Församlingen ordnar ungdomskväll på fredagskvällar, som består av en programpunkt, umgänge och en andakt. En gång i månaden ordnas även en UNG-gudstjänst, som är en gudstjänst främst riktad till konfirmander och äldre ungdomar i församlingen. I hjälpledarutbildningen deltog ca 30 personer under tidpunkten för undersökningen.⁸¹ Under 2017 hade Jakobstads svenska församling 125 konfirmander, varav 108 hörde till Jakobstads svenska församling.⁸² Dessa siffror antyder att även personer som inte hör till församlingen har deltagit i konfirmandundervisningen och eventuellt kan också medlemmar från andra församlingar ha deltagit i Jakobstads svenska församlings konfirmandarbete. Av årskullarna som hörde till Jakobstads svenska församlings deltog över 95% i konfirmandundervisningen både år 2017 och 2018.⁸³

Upplägget av konfirmandarbetet år 2017, inleddes konfirmandtiden på hösten, då församlingen förmedlar information om skriftskolan och de unga kan anmäla sig till skriftskolan. Konfirmandtiden består av många olika moment. Konfirmandtiden börjar med en informationssamling under hösten för både konfirmander och föräldrar. Under hösten ordnas en helg-samling i form av ett läger, som innehåller undervisning och umgänge. Under de första samlingarna ordnas också en ”kläm-och-känn”-kväll i kyrkan, där konfirmanderna vistas i kyrkan för att bekanta sig med byggnaden och olika objekt som används i gudstjänsten. Innan sommarens lägerperiod förväntas konfirmanderna delta i gudstjänst eller högmässa sex gånger, utöver det får de delta

⁸¹ Intervju med ungdomsarbetsledarna i församlingen.

⁸² www.kirkontilastot.fi

⁸³ www.kirkontilastot.fi

på tre valfria samlingar, vanligtvis är en av dem en UNG-gudstjänst och resten sannolikt ungdomssamlingar. Under ungdomssamlingarna finns program av olika slag, mat samt en andakt på slutet. Ungdomssamlingen går till en stor del ut på fritt umgänge. Ungdomsarbetsledarna har lagt ut vissa datum redan under hösten då ungdomarna ska delta med sin grupp i gudstjänsten, men det är valfritt att delta. Ungdomarna väljer själv när de deltar i gudstjänsten, och gör det främst under vårterminen. Innan lägret ordnas ytterligare ett informationstillfälle för både föräldrarna och konfirmanderna, och strax efter lägret blir ungdomarna konfirmerade. Konfirmationslägret sker under sommarmånaderna, så även dagskriftskolan som endast sker under dagtid.⁸⁴

För att få en mer konkret bild av målsättningarna för konfirmandarbetet frågar jag efter en plan för konfirmandarbetet, som varken kyrkoherden, ansvariga prästen för ungdomsarbetet eller ungdomsarbetsledarna har. En av ungdomsarbetsledarna har jobbat redan några år i församlingen och menar att hen inte sett någon egentlig plan för konfirmandarbetet. Under vår intervju med ungdomsarbetsledarna diskuterade vi vad som är målsättningen med ungdomsarbetet i församlingen. På frågan om vad man vill åstadkomma svarade ungdomsarbetsledarna på följande sätt:

... Att erbjuda dem en god grund för sitt fortsatta liv, vilket i vårt fall är kristen grund. Ge dem väggkost för ett gott liv.

Sättet hur man möter dem, hur man bygger gemenskap, att alla blir accepterade. Försöker stöda dem när de behöver hjälp och stöd, och lyssna på dem. Det var viktigt för mig när jag själv gick i ungdomsarbetet. Finnas till för dem och sen att ha andakterna och innehållet i själva utbildningen [hjälpedarutbildningen] och ungdomskvällarna.

I ungdomsarbetsledarnas beskrivning kan man urskilja målsättningar som även de nationella konfirmandplanerna har:

⁸⁴ Material av ungdomsarbetsledarna i Jakobstads svenska församling.

www.kirkontilastot.fi

2001 *Livet – Tron - Bönen*: "...Att den unga stärks i den tro på treenige Guden, till vilken hon genom det heliga dopet har upptagits, växer till kärleken till nästan och lever i bön och i församlingens gemenskap."⁸⁵

2017 *Ett stort under*: "Konfirmandarbetets verksamhetsidé är: Konfirmandundervisningen stärker de ungas tro på Gud den treenige och utrustar dem för ett liv som kristen."⁸⁶

Genom dessa målsättningar i den nya konfirmandplanen: Ungas tro och livet som kristen, utgår mitt fokus i undersökningen

Ungdomskvällen och intervjun med ungdomsarbetsledarna skedde i församlingscentret, som har en ungdomssida på ena sidan av huset. Utrymmet är i en skild del av hela byggnaden, som man behöver använda den yttre vägen för att komma in till. Ungdomsarbetet beskrivs av ungdomsledarna som något som är skilt från resten av församlingens verksamhet och att kontakten mellan ungdomsarbetet och församlingens övriga verksamhet är svag. Frågan om ungdomarna hittar till någon annan verksamhet inom församlingen får ett negativt svar. En fysisk distans mellan ungdomssidan och resten av församlingscentret antyds både i intervjun med ungdomarna och med ungdomsarbetsledarna som ett problem.

De förtroendevalda och kyrkoherden uttryckte följande oro över ungdomsarbetet: Hur kommer det sig att närmare 100 % av årskullarna deltar i konfirmandundervisningen⁸⁷, och en del efteråt i hjälpledarverksamheten, men försvinner sedan från församlingsverksamheten? Vi ställde följande fråga till ungdomsarbetsledarna: Vad har ni för utmaningar i ungdomsarbetet?

Finns större förfrågan på verksamhet än vad vi kan ordna just nu. Aktiva ungdomarna skulle kanske vilja göra [mera] men [det] finns inte tid.

⁸⁵ *Livet – tron – bönen*, 18.

⁸⁶ *Ett stort under*, 15.

⁸⁷ www.kirkontilastot.fi

Ungdomsarbetsledarna hade tankar om nya former av ungdomsarbete, speciellt mera verksamhet för de äldre ungdomarna var önskvärt. Utmaningen för mer verksamhet är tidsbristen. Ungdomarna är själva av samma åsikt med ungdomsarbetsledarna gällande mer ungdomsverksamhet i församlingen:

Man skulle kanske kunna ha [ungdomskvällar] lite oftare än på fredagar, så här att det inte bara är en gång i veckan.

Att [ungdomssamlingarna] bara [är] på fredagar, är det att vad ska vi göra på lördag, eller på söndag? Eller måndag, tisdag, alla dom där andra dagarna. Så tycker jag att vi skulle kunna ha typ ungdomskväll på lördag, det skulle ju passa bra. För inte finns det så värst mycket annat att göra här i stan ändå.

Jag var just på, eller nå ja, det var i femton, sextonårsåldern, så fanns det en karagrupp, hette det. Så då var det från femtonåringar upp till fyrtio en del av karlarna. Så läste vi lite bibel och diskutera så det var riktigt trevligt. På tisdagskvällar minns jag. Och så var det, hade jag en kompis som drog en ungdomsgrupp på måndagar efter skolan, så var jag också med på det. Så då när jag var yngre, så fanns det åtminstone tre kvällar i veckan något att vara, att göra. Just något sådant. Jag vet inte hur det är nu. Men det fungerade riktigt bra. Det var just det jag var på.

Överlag beskriver ungdomarna sitt engagemang i församlingen som något de gör med sina vänner och något som de också till en del fördriver tiden med för att ha något att göra. Aktiviteterna i staden verkar vara småskaliga och här har församlingen fått sin plats att ge ungdomarna ett ställe att hänga på. Under intervjun frågade jag också om ungdomarna hade möjlighet att påverka programmet på dessa samlingar och ungdomsarbetet överlag, vilket ungdomarna svarade lite olika på. Programmet inom ungdomsarbetet kan man påverka främst då man arbetar som hjälpledare, men överlag var attityden att man för det mesta bara hänger med på programmet. Också under deltagande observationen på ungdomskvällen och i diskussionen med församlingens ungdomsarbetsledare, kommer frågan upp om hur man kunde få mera innehåll i det program som ordnas. Tankar om hur man kunde använda sig av frivilliga för att ordna

program samt integreringen till församlingens övriga verksamhet kommer också fram i ungdomsarbetsledarnas beskrivning av ungdomsarbetets utmaningar.

3.2 Gudstjänstens roll inom ungdomsarbetet

Det som syns i både den äldre och den nya versionen av konfirmandplanen för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland är att gudstjänsten har stor betydelse. Härnäst kommer jag att redogöra för gudstjänstens roll i Jakobstads svenska församlings ungdomsarbete. Genom deltagande observation i gudstjänsten, genom intervjuer med ungdomar och ungdomsarbetsledare samt genom granskning av dokument för konfirmandarbetet i församlingen beskriver jag gudstjänstens roll inom ungdomsarbetet.

Vi deltog söndagen 02.04.2017 i församlingens huvudgudstjänst i Jakobstads kyrka. I gudstjänsten deltog 70–80 personer, varav ca 20 stycken var konfirmander. Många av gudstjänstbesökarna satt längre bak i korskyrkan. Söndagens gudstjänst var enbart en predikogudstjänst, inte en mässa med nattvard. De flesta konfirmanderna satte längst framme i kyrkan. Ingen ungdomsarbetsledare var på plats under gudstjänsten. Konfirmanderna använde sig av kyrkogångsboken, där man antecknar till exempel vad dagens tema är, vad predikan handlade om, vilka psalmer som sjöngs och vilken liturgisk färg som användes.⁸⁸ I slutet av gudstjänsten meddelade prästen att konfirmanderna får sin underskrift för gudstjänsten av en lekman som deltagit i förverkligandet av gudstjänsten. Efter gudstjänsten står konfirmanderna i kö för att få sin underskrift i kyrkogångsboken, för att sedan försvinna ut ur kyrkan. Så gott som alla konfirmander satt ensamma längst framme i kyrkan, då resten av församlingsmedlemmarna satte längre bak i kyrkan. Efter gudstjänsten gick jag fram och pratade med fyra ungdomar som jag ställde följande frågor till: Hur är det att delta i gudstjänsten? Har ni haft undervisning före? Och hur väljer ni var ni sitter under

⁸⁸ Stefan Myrskog: Konfirmandens kyrkogångsbok. Fontana Media.

<https://www.fontanamedia.fi/produkt/4837-Konfirmandens-kyrkog-ngsbok-20-pack.html>

gudstjänsten? Alla svarade att det kändes bra att delta i gudstjänsten. De hade inte haft undervisning innan gudstjänsten. Två svarade att de deltog i gudstjänsten enbart för att få sina underskrifter för gudstjänstdeltagandet. Två av mina informanter svarade att de inte bryr sig så mycket om var de sitter i kyrkan, men att de helst sitter så att de ser prästen, inte helt längst fram men nog i främre delen av kyrkan. De två andra sade att de helst skulle sitta längst bak. Även om det först verkade som om de hade fått uppmaning att sitta framme i kyrkan hade mina informanter inte någon orsak till varför de satt var de satt i kyrkan.

Gudstjänstens centrala roll kommer fram i det nya upplägget av kyrkans konfirmandplan som styr konfirmandarbetet i Finland.⁸⁹ I Jakobstads svenska församling sade både ungdomarna och ungdomsarbetsledarna att de upplever att de gudstjänstbesök man deltar i under sin konfirmandtid är något som man enbart gör för sakens skull. Då vi frågade ungdomarna vad de fick ut av gudstjänstbesöken var svaren väldigt eniga i att det är bara något de ”satt av”.

Nå där när man, man ska ju gå i kyrkan före man blir konfirmand några gånger. Så det var ju ett ställe man måste gå till då vissa söndagar, så att man skulle få ikryssad det där lilla blocket som man hade. Det var ju mest därför man gick dit ibland.

Ja, nog är det ju mest tråkigt.

Alltså det var, det var någon gång när jag [deltog], [det var] nattvard och det tog så fruktansvärt länge.

Ja det [gudstjänsten] var man nog trött på.

Även ungdomsarbetsledarna var av samma åsikt med konfirmanderna. ESU uppmanar dem som ansvar för planeringen av konfirmandundervisningen att fundera på ifall det skulle vara mera ändamålsenligt att innan gudstjänstdeltagandet ha undervisning och intensivperioden. Tanken av ett liknande upplägg tog vi upp i vår

⁸⁹ *Ett stort under*, 17, 22, 33, 35.

intervju med både ungdomsarbetsledarna och ungdomarna, för att höra reaktioner på det. I en internationell undersökning av flera olika lutherska kyrkor i Norden och Europa visar att ungdomar som har en aktiv roll i gudstjänsten också ställer sig mera positivt till kyrkan överlag. Ungdomarnas deltagande i gudstjänsten har undersökts genom statistikuppföljning, större internationella forskningssamarbeten och i utvecklandet av kyrkans konfirmandplaner. I den internationella undersökningen av ungas deltagande i och upplevelser av gudstjänsten i olika europeiska länder poängterar Bern Krupka and Ida Marie Høeg i sin artikel "Youth and Church service"⁹⁰, att ett aktivt deltagande och att kunna bidra till gudstjänsten höjer de positiva känslorna av gudstjänsten hos unga.⁹¹ Norska forskaren Karlo Meyers undersökning i Tyskland "Hvordan læres gudstjeneste?" ger samma resultat.⁹² Både i den internationella undersökningen och Meyers undersökning visar resultatet att förkunskaper om kyrkans lära och ett aktivt deltagande bidrar till en positiv upplevelse av gudstjänsten hos de unga. Den inhemska undersökningen *Urbaani usko – nuoret aikuisset, usko ja kirkko* (Red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson 2006) behandlar också ungdomarnas upplevelser av gudstjänsten samt olika metoder på hur till exempel aktivt deltagande i gudstjänsten påverkar ungas integrering och attityden till kyrkan överlag.

Vi fortsatte intervjun med att ställa frågan om hur upplevelserna av gudstjänsten ändrades under intensivperioden, då de fått undervisning i kyrkans lära:

Det blev ju, jag tycker att det blev roligare under lägret, att gå i gudstjänst och sådant. Det var mera öppet där. Då var det fönster, på vårt läger, hade vi fönster nästan över hela kyrkan. Jag tyckte nog att det var mycket bättre att gå på lägret i kyrkan än om man skulle ha gått vanligt.

⁹⁰ Bern Krupka and Ida Marie Høeg, "Youth and Church Service" i *Youth, religion and confirmation work in Europe, the second study*, red. Schweitzer, Niemelä, Schlag, Simojoki. (München: Gütersloher verlagshaus 2016) 177-179.

⁹¹ Krupka, Høeg, "Youth and Church Service", 177.

⁹² Karlo Meyer "Hvordan læres gudstjeneste? Gudstjenestelæring i konfirranttiden. Pedagogiske forutsetninger og tilnærminger" i *Prismet forskning*, 65/1, 10-11.

Ovannämnda svar fick många instämmande ljud under intervjun. Gudstjänstbesökens placering efter intensivperioden, dvs. efter lägerperioden, motiveras av att det skulle stöda inläringen av kyrkans lära och därmed vara en inkörsport för fortsatt aktivitet i församlingen.⁹³ Då vi frågade vad ungdomarna skulle tycka om en omvänd ordning av gudstjänstbesöken än vad de hade under konfirmandtiden, svarade ungdomarna på följande sätt:

Ja, det tror jag väl kanske. Man skapar ju nog kanske en sådan här gemenskap under lägret. Man får kanske nya kompisar, man blir större gäng och just efter lägret är det alltid ett gäng som vill gå hjälpledarskolning. Och tänker att ”det här vill jag göra, det blir roligt”. Och just det gänget skulle kanske vara lite mera bekväma med att gå på gudstjänst. Kan jag tänka mig.

Senare under intervjun frågade jag om det skulle finnas något som kunde utvecklas gällande gudstjänstbesöken och som svar fick jag många idéer. En del av dem tangerade tanken av omvänd ordning av gudstjänstdeltagandet under konfirmationstiden:

Eventuellt kanske man skulle kunna ha gudstjänsterna med alla som ska gå skriftskolan. Att man inte måste gå själv och besöka kyrkan, just på söndagar och sådant. Kanske man skulle kunna ordna speciella gudstjänstillfällen så skulle det kanske vara roligare att ha något evenemang före eller efter.

Ja, någon kvällsgudstjänst tror jag skulle fungera ganska bra.

Ja, att alla ens kompisar går också dit och man gör något före eller efter.

Ja, dom har ju börjat med det här UNG-gudstjänst, som är precis som, dom har ett läger som kommer på fredagskvällen och sen efter det är det ju då ungdomssamlingen.

⁹³ *Ett stort under*, 57-58.

Intervjusvaren belyser en önskan av att deltagandet i gudstjänsten kunde vara mer organiserat gruppvis, eftersom gemenskapen med de andra konfirmanderna spelar en viktig roll för upplevelsen. Det är också något som Krupka och Høeg i sin sammanställning av ungdomars upplevelser av gudstjänsten påpekar att är viktigt. För en bra upplevelse av gudstjänsten behöver de unga också känna samhörighet med både sin egen grupp och resten av församlingen.⁹⁴ Resultatet av gudstjänstupplevelsen i Jakobstads svenska församling visar ett väldigt passivt deltagande, som oftast blir mer ett måste än något man får mycket ut av. I Jakobstads svenska församlings nya lokalplan för konfirmandarbete, som byggdes upp efter vår undersökning, ser man samma mönster. Gudstjänstbesöken fortsätter att vara den enda nedskrivna kopplingen till övrig församlingsverksamhet.⁹⁵ Intervjun med ungdomarna i församlingen visar oss att under intensivperioden blev gudstjänstdeltagandet mera bekvämt och att mer strukturerade och sammanhållna gudstjänstbesök med konfirmandgruppen vore önskvärt.

Samma fråga om omvänd ordning av upplägget ställdes åt ungdomarbetsledarna. En av ungdomarbetsledarna hade erfarenhet om omvänd ordning, som hen hade fått kännedom om under sin tid som praktikant i Åbo svenska församling. Åbo svenska församling var en av de första att vända på ordningen av sitt konfirmandarbete.⁹⁶

Jag ser fördelar med den för jag har jobbat i Åbo [svenska församling].

Intressant idé. Kan inte säga. God tanke att lära sig så mycket som möjligt innan mässan, känns klokt.

Intervjun med ungdomarbetsledarna visade att det inte finns en stark koppling till församlingens huvudgudstjänst. Det som nämndes var att hjälpledarna välsignas och

⁹⁴ Krupka & Høeg, "Youth and Church Service", 177-179.

⁹⁵ Se: bilaga, 6.

⁹⁶ Se: Linda Wahrman, *Förebyggande aspekter på förnyelsen av skriftskolan i Åbo svenska församling*. Examensarbete för socionom (YH)-examen.

Utbildningsprogrammet för det sociala området. Yrkehögskolan Novia, Åbo 2011.

att också scoutverksamheten ibland medverkar i gudstjänsten. För övrigt kommenterade ungdomsarbetsledarna att ungdomsarbetet inte har någon annan koppling till församlingens gudstjänst. Även ungdomsarbetsledarna upplever att gudstjänstbesöken under konfirmandtiden är något ungdomarna enbart sitter av.

Även om vi kan se att konfirmandarbetet i Finland har gudstjänstlivet som en av sina tyngdpunkter och att gudstjänsten är ett sätt för Bibelns budskap att få uttryck praktiken⁹⁷, hur ser detta ut i praktiken i en församlings lokalplan? I Jakobstads svenska församling får gudstjänsten en plats inom konfirmandarbetet, enbart med en kort beskrivning i lokalplanen.⁹⁸ Eftersom konfirmandplanen är nyligen i bruk tagen är det svårt att bedöma huruvida man från församlingens sida ger en annan funktion åt gudstjänstdeltagandet för ungdomarna än vad den haft tidigare. Forskningen visar att ett aktivt deltagande leder till en mer positiv inställning gentemot kyrkan. Jakobstads lokalplans formulering ger inte sken för att ungdomarna får en stark koppling till gudstjänsten.

3.3 Kristen uppfostran – relationen till kyrkan nu hos de unga

Enligt kyrkans konfirmandplaner är konfirmandundervisningens uppgift att fostra de unga till tron på den treenige guden och att konfirmanderna lär sig om sin kristna tro.⁹⁹ Därför ansåg jag att det är viktigt att undersöka hur den kristna identiteten och tillhörigheten till kyrkan upplevs av unga i Jakobstads svenska församling. Jakobstads svenska församling är placerad i ett geografiskt område som alla tider varit präglad av väckelsekristendom, med markering av ”troende”. Ifall inte de unga känner tillhörighet till kyrkan, finns det inte heller orsak för att stanna eller bry sig om den. För att komma in på temat om kyrkans roll i de ungas liv i framtiden, började vi med att fråga om det är något speciellt med att vara kristen. Ungdomarna svarade på följande sätt:

Nej, inte tycker jag det inte.

⁹⁷ *Ett stort under*, 14-15.

⁹⁸ Se: Bilaga, 7.

⁹⁹ *Livet – tron – bönen*, 10. *Ett stort under*, 15.

Inte tycker jag heller.

Det är ju förstås en fråga om mer eller mindre kristna, eller så här. Att vissa visar det ju väldigt mycket mera än andra.

Unga mellan 18–30 år är den åldersgruppen som toppar statistiken på utskrivningar ur kyrkan.¹⁰⁰ En av Jakobstads svenska församlings och lutherska kyrkans utmaningar överlag är att de unga vuxnas aktivitet i kyrkan är väldigt låg och många skriver ut sig ur kyrkan. Under andra intervjuer i vår undersökning kom denna utskrivningsstatistik upp (se nedan) och därmed var vi intresserade av att höra hur ungdomarna tänkte kring den frågan själva.

Intervjufråga: ”Vi pratade med, i förra gruppen (en av de andra intervjugrupperna för vår undersökning) så var det också en som var i er ålder och också en mamma, till barn i er ålder, som funderade mycket på det här med att mycket folk skriver ut sig ur kyrkan. Också i er ålder. Är det något som ni har funderat på? Eller har människor som ni känner funderat på det, att gå ut ur kyrkan?”

Jag har en bekant som har skrivit ut sig för att han inte ville betala kyrkoskatt.

Ja, jag har samma. Jag har också en som har gjort det. Ungefär därför, eftersom om man inte alls aktiv annars och bara liksom, så då blir det ju bara sån grej att ”jag betalar kyrkoskatt och har ingen nytta av den”, i princip, tänker dom. Och så skriver dom ut sig. Att det gör ingen skillnad, förutom att dom inte betalar den där skatten.

Ungdomarnas svar belyser den verkligheten som även kyrkans statistik och undersökningar visar. Dessa svar ledde till följdfrågor om hur de unga själva ser på sin framtid och sin kyrkotillhörighet. Vi ställde följande fråga åt ungdomarna: När ni funderar på framtiden, tror ni att ni kommer i något skede, eller kommer kyrkan att vara på något vis viktig för er i något skede?

¹⁰⁰ www.kirkontilastot.fi

Inte i något specifikt skede, men nog är det väl alltid viktigt att...

Forts.

Nå jag vet ju att jag kan gå till kyrkan om jag vill det, den finns där. Men, så vet jag att det finns, nå just FOKUS heter det väl, det är inte en grupp kan man säga, det är så mycket olika människor där. Men jag vet att det finns där och jag kan gå dit. Församlingen finns ju alltid här. Just när vi haft dop så har det vari, vi har haft två dop och inte har det varit, då har man bara ringt hit och sagt att man vill ha dop och så har det fixat sig.

Svaren på våra frågor var något intetsägande och vi behövde ställa många följdfrågor för att få svar om ungdomarnas tankar om relationen till kyrkan i framtiden. Följande fråga ställdes åt ungdomarna: ”Men är det viktigt att man får göra de sakerna i kyrkan? Alltså just dop är svårt att hitta någon annan att göra än i kyrkan. Men ja, att gifta sig, till exempel?” Ungdomarna svarar:

Den dag jag gifter mig vill jag nog göra det i kyrkan.

Ja, jag har nog inte tänkt så mycket på det men. Det är ju väldigt vanligt att göra det i kyrkan, men det blir jo nog vanligare nu kanske att man inte gör det i kyrkan. Men det beror väl kanske lite på vem man gifter sig med, vad de vill, och så där.

De ungas svar urskiljer en sorts likgiltighet. De unga har eventuellt inte funderat på de olika livsskederna, men svaren tyder på att de är en spegelbild av samhällets utveckling. Valdemar Kallunki skriver i ”Sekularisaatioparadigma” att fenomen som industrialisering, urbanisering och globalisering även haft en inverkan på hur människor förhåller sig till institutionell religion.¹⁰¹ Ett exempel på detta är de kyrkliga förrättningarna som tidigare varit en anknytning till församlingen för medlemmarna, men som i dagens läge är något som man i allt större utsträckning också kan göra

¹⁰¹ Valdemar Kallunki, 'Sekularisaatioparadigma' i *Uskontososiologia*, red. Kimmo Ketola, Tuomas Martikainen & Teemu Taira. (Eetos-julkaisuja 20, Turku: Painosalama Oy, 2018) 51-52.

utanför kyrkan. Detta lyfter Kati Tervo-Niemelä upp i sin artikel ”Ikä- ja sukupolvivaikutteet uskonnollisuudessa” genom att säga att religion och religiositet för yngsta generationen idag inte är något som man ärver av sina föräldrar utan något som man själv bygger upp. Tervo-Niemelä beskriver de ungas religiositet som något i dagens läge handlar om sociala relationer och allt mer individens egna upplevelser och erfarenheter.¹⁰²

I Hannu Majamäkis artikel ”Nuoret aikuiset ja kirkko – mahdollinen yhtälö”, målar Majamäki upp ett scenario där den unga generationen eventuellt bara stöter på kyrkan efter konfirmationstiden vid eventuella dop, begravningar eller ifall de vill gifta sig. Majamäki konstaterar att utöver det kommer inte den unga generationen att vara aktivt i med kyrkans verksamhet på annat sätt.¹⁰³ ESU formulerar tanken om de ungas förhållande till kyrkan på följande vis: ”Det är inte likgiltigt för de unga om de är medlemmar i kyrkan eller inte, men det är inte heller en självklarhet.”¹⁰⁴ Här ser man tydliga paralleller till intervjun som utfördes med ungdomarna, nämligen att vara kristen inte skulle vara en stor skillnad från något annat. Då vi senare presenterar denna syn av den kristna identiteten och kyrkotillhörigheten från ungdomarna åt ungdomsarbetsledarna, får vi som svar en besvikelse:

Känns tråkigt att höra. Man skulle vilja förmedla genom ungdomsarbete, som jag sa.

Undersökningar i Finland utförda av kyrkans forskningscentral (se Tabell 2 och Tabell 3 nedan) har tagit fram statistik över orsaker på varför finländare skriver ut sig ur kyrkan. Det som man kan se i båda tabellerna, är detsamma som ungdomarna i

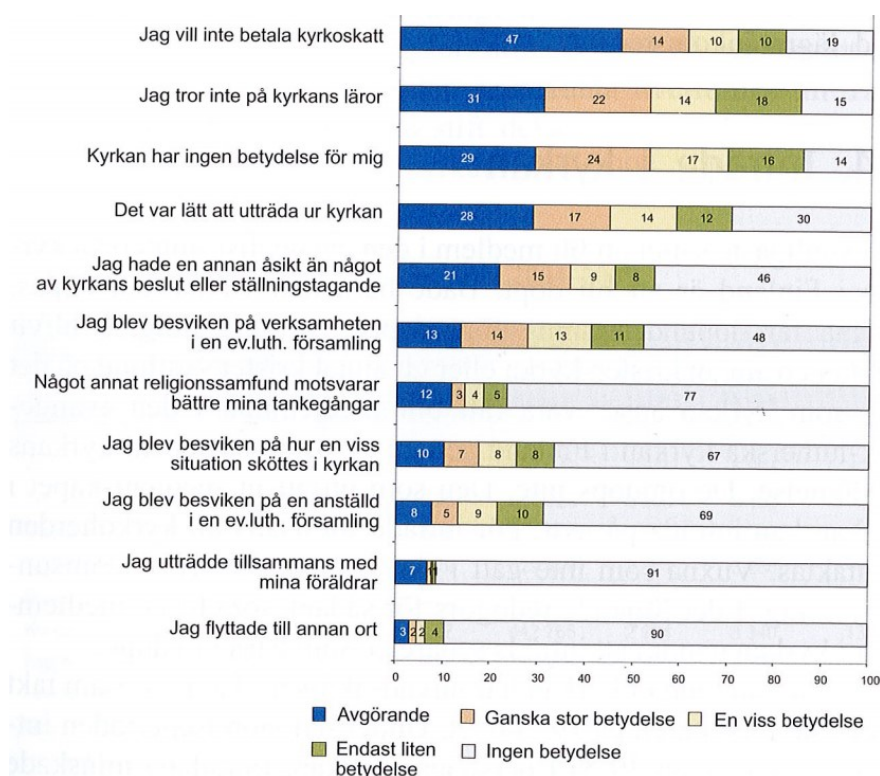
¹⁰² Kati Tervo-Niemelä: ’Ikä- ja sukupolvivaikutteet uskonnollisuudessa’ i *Uskontososiologia*, red. Kimmo Ketola, Tuomas Martikainen & Teemu Taira. (Eetos-julkaisuja 20, Turku: Painosalama Oy, 2018) 150-151.

¹⁰³ Hannu Majamäki, ”Nuoret aikuiset ja kirkko – mahdollinen yhtälö” i *Urbaani usko – nuoret aikuiset, kirkko ja usko*, red. Red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96, Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy, 2006) 338.

¹⁰⁴ *Ett stort under*, 52.

Jakobstad också visar tecken på. Orsakerna till utträden har motiveringarna ”kyrkan har ingen betydelse för mig (2007) /kyrkan som institution har ingen betydelse för mig (2011)” och dessa har ökat under några år till att vara av avgörande betydelse. Båda tabellerna åskådliggör att även tron på kyrkans lära är en av de avgörande faktorerna för utskrivningarna. Dessa undersökningsresultat speglar inte enbart de ungas förhållande till kyrkan idag, utan även samhället de lever i.

Tabell 2 – Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2007.¹⁰⁵

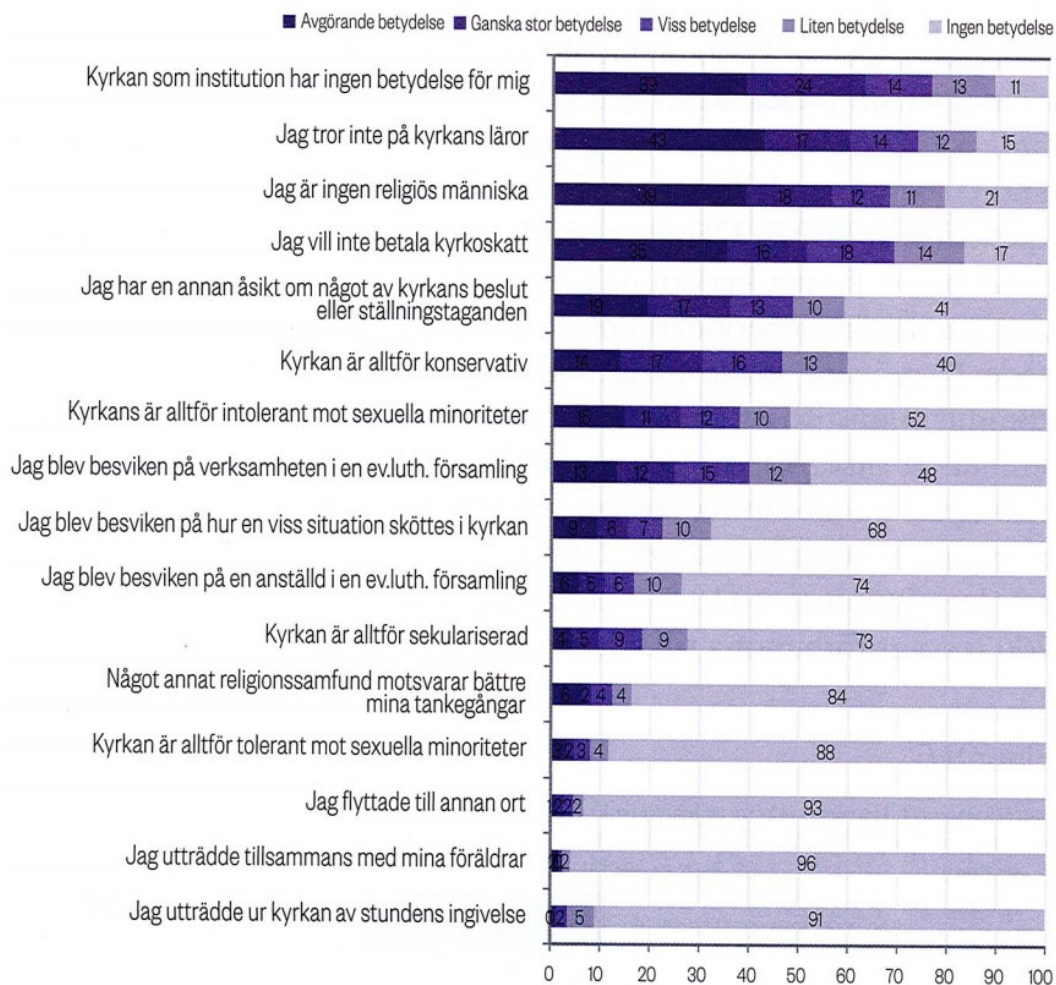
¹⁰⁵ *Mångfaldens kyrka. Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren 2004-2007.*

Kyrkans forskningscentralens publikationer 106. Kyrkans forskningscentral.

Tammerfors: WS Bookwell Oy, 69.

Tabell 3 – Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2011.¹⁰⁶

Orsaker till utträde ur kyrkan. Gallup Ecclesiastica 2011, N=1 015 (%).

Beskrivningen av ungdomarnas upplevelser av ungdomsarbetet är positiva. Men det som man kan se i svaren är likgiltighet gentemot om man definierar sig som kristen eller inte då man deltar i ungdomsverksamheten. Likaså att man eventuellt har svårt med att urskilja det kristna budskapet i verksamheten. Att de unga inte känner att kyrkan skulle vara relevant i deras framtida liv är något som får ungdomsarbetsledarna att fundera.

Känns som man inte har lyckats förmedla kristna grunden i verksamheten.

¹⁰⁶ *Utmanad kyrka*, 86.

Eftersom den kristna identiteten hos ungdomarna verkar vara en faktor som de inte definierar sig utgående från är det viktigt att spegla detta faktum gentemot ungdomsarbetsledarnas målsättningar för verksamheten och vilken bild de genom sin verksamhet vill ge:

Jag har tänkt mig som att vår verksamhets och ungdomskvällar ska vara öppet och lågtröskel, alla ska kännas sig välkomna och hemma här. Ingen prestations grej. Samtidigt finns en förhoppning att det skulle väcka ett större intresse för kristendomen genom den här verksamheten.

Kanske de (som kommer in) har en grundtro... som att ”jag har dåliga sidor och inte räknas jag som kristen” dom har bilden att ”det här är en stereotypisk kristen” ... att de också kan komma och inse att de nog också är kristna. Förstås att de också får innehåll men att de inser att ”okej jag kanske också räknas som kristen”. Kanske de inte har känt sig som kristna.

En likadan tankegång kan man urskilja i Kati Niemeläs artikel ”No longer believing in belonging – A longitudinal study of Generation Y from confirmation experience to church leaving.” I undersökningen av konfirmander i Tammerfors, som sträckt sig över 10 år visar resultaten att de största faktorerna som påverkat ungas utskrivning ur kyrkan inom 10 år efter konfirmationen är bland annat “att man inte är en religiös person”, “att man inte tror på kyrkans läror” och att “kyrkan som institution inte betyder någonting för mig”.¹⁰⁷ Detsamma åskådliggör de ovanstående tabellerna. Det som tidigare redogjorts i vår undersökning visar att de unga inte känner stark tillhörighet till kyrkan utan en sorts likgiltighet, har inte orsakats av ett missnöje med konfirmationstiden eller ungdomsarbetet i sig.

Niemeläs sammanfattning av undersökningen hon genomfört tar upp en analys som beskriver ungas tankar om kyrkotillhörigheten i dag:

¹⁰⁷ Kati Niemelä, “No longer believing in belonging: A longitudinal study of Finnish Generation Y from confirmation experience to Church-leaving” i *Social Compass*, 62/2, pp. 172-186.

The study shows that for Generation Y, the church-leaving process is highly linked to beliefs and values. They do not leave the church because they are disappointed with it, but because they do not find it to be in line with their own beliefs. The tradition and culture are not enough to keep them as members.¹⁰⁸

Med undersökningen visar Niemelä detsamma som man ser i undersökningen av Jakobstads konfirmandarbete. Att inte känna samhörighet med kyrkan och församlingen handlar till största del inte om att man skulle ogilla kyrkan, utan att man helt enkelt inte känner samhörighet med den som tidigare generationer gjort. Traditionen och kulturen har ändrats sedan de ungas föräldrar, och deras föräldrar, var unga, redogör Kati Niemelä i sin artikel ”Nuorten aikuisten suhde kirkkoon” och Niemelä tillsammans med Annika Koivula i artikeln ”Uskonnollinen kasvatus sillanrakentajana”.¹⁰⁹ Undersökningen i Jakobstads svenska församling visar att ungdomsarbetet både fysiskt och mentalt har ett glapp gentemot resten av församlingens verksamhet. Detta har man inte synligt ändrat på i den nya lokalplanen. Ungdomsarbetsledarna upplevde att det i dåvarande verksamhetsmodellen inte fanns många direkta inkörsportar från ungdomsarbetet till den ”vuxna” verksamheten. Även ökade resurser önskades för att kunna motsvara efterfrågan på mera ungdomsarbete. Det teologiska budskapet och den kristna läran verkar vara något som inte registreras av den yngre generationen, vilket är en bidragande faktor till att man i dagens läge som ung kanske inte känner sig hemma i den institutionella religionen. Med institutionell religiositet menar jag i det här sammanhanget medlemskapet i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, dvs. en etablerad institution i Finland. Dessa unga lever i en

¹⁰⁸ Niemelä, “No longer believing in belonging: A longitudinal study of Finnish Generation Y from confirmation experience to Church-leaving”, 12-14.

¹⁰⁹ Kati Niemelä, ”Nuorten aikuisten suhde kirkkoon” - *Urbaani usko – nuoret aikuiset, kirkko ja usko*. red. Red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisu 96, Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy, 2006) 45. Kati Niemelä & Annika Koivula, ”Uskonnollinen kasvatus sillanrakentajana” i *Urbaani usko – nuoret aikuiset, kirkko ja usko*. red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisu 96, Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy, 2006) 163.

tankevärld där det är mer acceptabelt att inte till exempel höra till en institution enbart för att det är tradition eller något man förväntas göra.¹¹⁰

Statistiken från undersökningar av nutida religiositet belyser tydliga tecken på att religiositet som är institutionell religiositet är aktivt sjunkande. Detta gäller särskilt ungas tillhörighet. Religiositeten bland människor i sig har inte ändrat, om man tittar på religiositet utanför den institutionella religiositeten, redogör Niemelä.¹¹¹ Samma fenomen lyfter Anne Birgitta Pessi och Henrietta Grönlund upp i sin artikel ”Julkinen ja yksityinen: uskonnon monipaikkaisuus”. Pessi och Grönlund poängterar att deltagandet i offentlig religionsutövning i Finland sjunker mer jämfört med andra länder i nationella undersökningar, men att individuell religionsövning inte gör det. Vidare poängteras det att den individuella religionsutövningen hör ihop med individens egna värderingar och åsikter i samhällliga frågor. Detta kan bidra till ett sjunkande medlemsantal i en institutionell organisation som Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ifall inte kyrkan står för samma åsikter som jag som individ.¹¹²

Det man ser i Jakobstad är inte ett nytt fenomen, utan resultatet av en utveckling genom några generationer. Hela den unga generationen tänker och lever på ett sätt som inte de tidigare generationerna levt. Genom vår undersökning och tidigare forskning kan man påvisa att även om konfirmationen är populär så bidrar den inte alltid till fortsatt aktivitet i församlingen. Ifall många unga skriver ut sig ur kyrkan leder det till ett färre antal nya som deltar i konfirmandarbetet i framtiden, vilket man nu kan se i kontinuerligt sjunkande antal deltagare.¹¹³ Kyrkan behöver nya verksamhetsformer för att tampas med problematiken av att dagens, och eventuellt kommande generationer, nog är religiösa men samtidigt är allt mer främmande för institutionell religion.¹¹⁴ I den internationella undersökningen och Niemeläs artikel framkommer det att också

¹¹⁰ Niemelä, ”Nuorten aikuisten suhde kirkkoon”, 55.

¹¹¹ Niemelä, ”Nuorten aikuisten suhde kirkkoon”, 45, 54.

¹¹² Anne Birgitta Pessi & Henrietta Grönlund, ”Julkinen ja yksityinen: uskonnon monipaikkaisuus” i *Uskontososiologia*, red. Kimmo Ketola, Tuomas Martikainen & Teemu Taira. (Eetos-julkaisuja 20, Turku: Painosalama Oy, 2018) 106-108.

¹¹³ www.kirkontilastot.fi

¹¹⁴ Niemelä, ”Nuorten aikuisten suhde kirkkoon”, 45-46.

religiösa bakgrunden man kommer från påverkar konfirmandupplevelsen och sannolikheten att man har en positiv relation till kyrkan senare i livet. Ifall man kommer från ett hem där man haft aktiv/positiva känslor gentemot kyrkan finns det större sannolikhet att man är mera positivt inställd till kyrkan under och efter sin konfirmandtid, och vice versa.¹¹⁵ Då detta resultat sammanslås med nuvarande kyrklig statistik om ungas kyrkotillhörighet, ser man att detta leder till färre människor som är aktiva medlemmar i kyrkan i framtiden.

Intervjun fortsatte med ungdomarnas syn på framtidens kyrka. Jag frågade hur de unga tror att kyrkan ser ut i framtiden och detta väckte inte så starka känslor hos ungdomarna:

Ganska lika skulle jag säga.

Ja, jag tror också ganska lika som idag.

Inte vet jag vad som skulle ändras inte. Inte vet jag, jag tycker de där söndagsgudstjänsterna ska vara så som dom har varit. Lite torra men, det ska vara så där. Jag tycker om just sådana ungdomsgudstjänster, jag tycker det skulle vara viktigt.

Frågan om hur man utmärker sig som kristen eller om det på något vis syns i exempelvis levnadsvanor fick svaret att det inte har någon direkt skillnad. Man kanske går i kyrkan nu som då men överlag är det inte någon större skillnad som utmärker att man är kristen. Nästan alla de unga menade att några av deras vänner tänkt på att skriva ut sig ur kyrkan, eftersom de inte ser något mervärde i att vara medlemmar och vill därför inte betala kyrkoskatt. Frågan om ifall kyrkan kommer att spela någon roll i

¹¹⁵ Kati Niemelä, Ádám Hámori, Balázs Siba, "Will the church keep them as members? The influence of confirmation work on the commitment to church membership" i *Youth, religion and confirmation work in Europe, second edition*. Red. Friedrich Schweitzer, Kati Niemelä, Thomas Schlag, Henrik Simojoki. (München: Gütersloher verlagshaus, 2006) 91. Niemelä, "No longer believing in belonging", 14.

framtiden, som exempelvis via förrättningar, fick svaret kanske. De unga vill troligtvis gifta sig i kyrkan, men för övrigt ansåg de att det inte hade någon större skillnad.

Mycket av det som Lasse Halme lyfter upp i sin artikel ”Nuorten aikuisten haaste kirkolle – johtopäätöksiä nuorten aikuisten projektista” stämmer in på ungdomsarbetet i Jakobstads svenska församling och lutherska kyrkan i Finland överlag. Halme anser att ungdomar idag letar efter autenticitet och något individuellt, och att kyrkan måste hitta sätt för att komma ner från en auktoritetsposition, eftersom man ofta ser kyrkan som auktoritär.¹¹⁶ Kyrkans budskap måste formuleras på ungas språk och sättet att lära ut budskapet på behöver vara lättmottaglig i alla tider, så att budskapet känns trovärdigt och relevant ännu efter ungdomsåren. En annan sak som Halme konstaterar är att man i framtiden behöver utveckla verksamheten och förbättra kontakten mellan unga vuxna och vuxenarbetet, ifall det är de unga man vill nå ut till.¹¹⁷ I Jakobstad ser man glappet mellan ungdomsarbetet och övriga verksamheten, och därmed är byggandet av broar mellan dessa verksamhetsgrupper aktuellt.

3.4 Lokalplanerna för konfirmandarbetet

Varje församling ska utgående från kyrkans allmänna konfirmandplaner forma en egen lokalplan för sin verksamhet. Under vår undersökning i Jakobstad fanns det inte tillgång till församlingens dåvarande lokalplan. En beskrivning av upplägget för konfirmandtiden samt ett gammalt schema över ett konfirmandläger sändes till mig i efterhand av ungdomsarbetsledarna. Under 2018 godkändes en ny lokalplan för församlingens konfirmandarbete.¹¹⁸ Beskrivningen på det dåvarande upplägget och den nya lokalplanen motsvarar inte direkt varandra men kan i stora drag jämföras, både

¹¹⁶ Lasse Halme, ”Nuorten aikuisten haaste kirkolle – johtopäätöksiä nuorten aikuisten projektista” i *Urbaani usko – Nuoret aikuiset, kirkko ja usko*, red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, & Juha Petterson. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96, Tampere, 2006) 345-346.

¹¹⁷ Halme, ”Nuorten aikuisten haaste kirkolle – johtopäätöksiä nuorten aikuisten projektista”, 355.

¹¹⁸ Se: Bilaga, 1.

i uppbyggnaden av konfirmandtiden och en del andra detaljer. Detta material använder jag mig av för att beskriva utvecklingen av den lokala planen, utgående från kyrkans nya konfirmandplan, *Ett stort under* (2017).

Strukturen i Jakobstads svenska församlings konfirmandarbete i den nya konfirmandplanen och den gamla är relativt lika. Upplägget i konfirmandarbete ser ut på följande vis, som redan tidigare nämnt: Hösten består av anmälan till skriftskolan, informationstillfällen för ungdomarna och deras föräldrar, en helg med undervisning och umgänge, en temakväll i kyrkan med namnet ”kläm och känn”. Gudstjänstbesöken som hör till undervisningen kan påbörjas redan under hösten. Under vårterminen ligger fokus på gudstjänstbesök, informationssamling om lägret, lägret under sommaren samt konfirmation strax efter lägret. Gudstjänstbesöken är nio i antal i båda modellerna, varav sex stycken är gudstjänst/högmässobesök, tre stycken är valfria, som till exempel en UNG-gudstjänst. Skillnaden som man kan se är att den nya lokalplanen från 2018 har försökt göra gudstjänstbesöken mer strukturerade, dvs. några av besöken görs gemensamt med hela konfirmandgruppen. Uppskattningen av längden för hela konfirmandperioden är ca 11 månader, vilket kan sägas vara innanför tidsramen som LTB rekommenderar. Däremot rekommenderar ESU en tid på max sex månader, vilket detta upplägg blir för långt för.¹¹⁹

Utantilläsningarna under konfirmationslägret är de samma både i den gamla och nya modellen: Den apostoliska trosbekännelsen, Fader vår, Herrens välsignelse, dop- och missionsbefallningen, dubbla kärleksbudet, gyllene regeln, lilla bibeln och tio budorden. I den nya lokalplanen nämns också som en komponent för inläringen och utvärderandet av undervisningen en inlärningsdagbok som kan användas under intensivperioden, samt att ett eventuellt slutförhör kan förekomma.

Tidigare nämndes att kontakten mellan den övriga verksamheten i församlingen och ungdomsarbetet upplevdes som väldigt svag, vilket man även kan se i den nya

¹¹⁹ LTB rekommenderar att konfirmationsundervisningen sträcker sig på minst en period på sex månader. ESU däremot menar att en rimlig period för konfirmationsundervisningen är max sex månader. *Livet – tron – bönen*, 31. *Ett stort under*, 57-58.

lokalplanen. Den nya lokalplanen beskriver att delen av församlingsorienteringen i konfirmandundervisningen består av de gudstjänster som ungdomarna deltar i under sin konfirmandtid.¹²⁰ Detta är en väldigt liten del av hela konfirmandundervisningen och då man speglar detta mot intervjusvaren kan man konstatera att det ser lika ut. Upplägget ger troligtvis samma resultat för upplevelsen som denna undersökning. Det resultat som intervjun gav kommer från samma upplägg av gudstjänstbesök som nu tillämpas i den nya modellen.

Då denna undersökning utfördes var arbetet i att forma en ny lokalplan i startgröparna och anställda hade inte ännu på ett djupare plan planerat vad man i praktiken skulle göra. Ungdomsarbetsledarnas lyfte upp att de behövde noggrant fundera ut vad de vill utveckla och satsa på i den nya lokalplanen. Frågan om vad man skulle vilja ändra i konfirmandarbetet för den nya lokalplanen fick följande svar:

Konfirmandernas deltagande i mässorna, hur gör man det mera meningsfullt?

3.5 Sammanfattning av fältundersökningen

Jakobstads svenska församlings ungdomsarbete består av bland annat en programkväll i veckan, i form av fredagssamlingar. Konfirmandundervisningen pågår under ett år, som dessa ungdomssamlingar är en del av. Konfirmandperioden har sin början på hösten och avslutas, för det mesta, med konfirmationslägret under sommaren följt av konfirmationen. Både i den gamla versionen av konfirmandarbetets uppbyggnad och den nya versionen i Jakobstads svenska församling ser man ungefär samma upplägg av hela konfirmandtiden. Under konfirmandtiden deltar ungdomarna på egen hand i gudstjänster. Ett klart budskap från undersökningen visar att synen på gudstjänstdeltagandet var ganska negativ, nämligen att det är någonting som man gjorde enbart för att man måste. Detta lyfts även upp av ungdomsarbetsledarna, som enligt mig är intressant. Dock är det samma modell på gudstjänstdeltagandet i konfirmandundervisningen i den nya lokala planen för församlingens konfirmandarbete som i den föregående.

¹²⁰ Se: Bilaga, 6.

Ett av önskemålen av ungdomarna, såväl som av ungdomsledarna, är att ha mera program inom ungdomsverksamheten. En (1) ungdomssamling per vecka verkar vara för lite, och även om ungdomsarbetsledarna och de unga önskar mera verksamhet kommer tid och resurser emot. Det man ser är att ungdomarna överlag är väldigt nöjda med ungdomsverksamheten och att de gärna skulle se mer likadan verksamhet. Dock är intresset för kyrkan överlag väldigt lågt.

Ungdomsarbetet verkar vara en separat del av församlingens verksamhet, både den fysiska placeringen av ungdomsutrymmet i församlingscentret men också i kontakten mellan ungdomsarbetet och den övriga verksamheten. Kopplingen till gudstjänsten är svag och inkörsportharna till församlingens verksamhet är minimala. Maarit Hytönen poängterar i sin artikel ”Hur den kristna traditionen förmedlas” att kyrkans barn- och ungdomsverksamhet är en bidragande faktor till att finländare hör till kyrkan.¹²¹ Då undersökningar visar att den generation som är ungdomar och unga vuxna i dag är individualistisk och inte känner samma tillhörighet till en institution bara för traditionens eller kulturens skull, är det intressant att ungdomsarbetet är den verksamhet där man bäst når kyrkans medlemmar. Ifall man vill tilltala de unga då man når dem, är det en vägande orsak och en viktig uppgift att utveckla konfirmandarbetet så att den tilltalar unga och är en ändamålsenlig inkörsporth för attäde unga ska vilja bli aktiva församlingsmedlemmar, konstaterar av Juha Petterson i sin artikel ”Papisto, nuoret aikuiset ja kirkko”¹²² och Lasse Halme.¹²³

¹²¹ Maarit Hytönen, ”Hur den kristna traditionen förmedlas? – *Luthersk delaktighet. Evangelisk lutherska kyrkan i Finland åren 2012-2015. En undersökning om kyrkan och finländarna*”, red. Kimmo Ketola, Maarit Hytönen, Veli-Matti Salminen, Jussi Sohlberg & Leena Sorsa. (Kyrkans forskningscentrals publikationer 126: Kuopio, 2017) 145.

¹²² Juha Petterson, ”Papisto, nuoret aikuiset ja kirkko” i *Urbaani usko – nuoret aikuiset, kirkko ja usko*, red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96, Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy) 70, 75.

¹²³ Halme, ”Nuorten aikuisten haaste kirkolle – johtopäätöksiä nuorten aikuisten projektista”, 354-355.

Problemen som framkommer i undersökningen från 2017 verkar inte ha fått lösningar i den nya lokalplanen för konfirmandarbetet. Hela konfirmandundervisningen sträcker sig under en lika lång period i både den gamla och nya modellen. De problem som kan definieras, nämligen intresset och gudstjänstbesökens roll och ungdomarnas integrering till resten av församlingens verksamhet, kan ses som olösta, då man granskar den nya lokalplanen för församlingens konfirmandarbete. Den ändringen som syns nya i den nya lokalplanen är i viss mån mer strukturerade gudstjänstbesök gruppvis. Då vi frågade ungdomsarbetsledarna ifall en rättvis beskrivning av ungdomsarbetet i församlingen är "...fin gemenskap, andligt innehåll, men det är inte kopplat till det andra i församlingen konkret, för ungdomarna?" Blir svaret av ungdomsarbetsledarna ett kort och koncist ja.

4 Jakobstads svenska församling och konfirmandplanen *Ett stort under*

I de föregående kapitlen har jag redogjort för material som relaterar till vår fältundersökning i Jakobstads svenska församling. I det material jag använt har jag sett på följande teman: Hur syns gudstjänsten i konfirmandarbetet? Hur syns församlingsintegreringen? Vilken roll har den samt vilken typ av utveckling dessa genomgått? Jag har också presenterat kyrkans allmänna riktlinjer för konfirmandarbetet i Finland och deras utveckling inom samma område. Jag kommer härnäst redogöra för utvecklingen av Jakobstads svenska församlings konfirmandarbete genom den nya konfirmandplanen *Ett stort under*.

Min frågeställning löd: Vilken roll har gudstjänsten i Jakobstads svenska församlings konfirmandarbete och på vilket sätt stöder konfirmandarbetet och ungdomsarbetet de ungas integrering i fortsatt verksamhet i Jakobstads svenska församling? I detta kapitel ämnar jag diskutera mina forskningsresultat som består av en utvärdering av Jakobstads svenska församlings utvecklande av konfirmandarbetet, genom användningen av den nya konfirmandplanen *Ett stort under*. Jag kommer reflektera kring tidigare undersökningars resultat om liknande frågeställningar och analysera resultaten av utvecklingen av konfirmandarbetet i Jakobstads svenska församling. Dessa undersökningar är bland annat Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands fyraårsberättelser, allmän statistik, forskning kring ungas religiositet samt undersökningar av skriftskolans inverkan på upplevelser av och förhållande till kyrkan.

4.1 Gudstjänstens roll i konfirmandarbetet

Tidigare i min avhandling har jag redogjort för varför gudstjänsten är viktig både för kyrkans verksamhet och i konfirmandarbetet. Resultatet av min fältundersökning kring gudstjänstcentreringen i Jakobstads svenska församlings ungdomsarbete är varierande. Då man ser på gudstjänstens roll i Jakobstad svenska församling ser man upplevelser av och tecken på att gudstjänsten inte är något som ungdomarna verkar förstå eller vara förtjusta i. Även ungdomsarbetsledarna har svårt att se gudstjänsten som något som skulle locka ungdomarna till fortsatt verksamhet inom församlingen eller öka

förståelsen av kyrkans budskap. Tidigare forskning visar att förståelsen av kyrkans lära innan man deltar i gudstjänsten samt en aktiv roll i gudstjänsten bidrar till en mer positiv erfarenhet för de unga och bidrar till gemenskapsupplevelsen kring gudstjänsten. Och är en bidragande faktor till, särskilt i Finland, att unga får en positiv upplevelse av gudstjänsten under konfirmationstiden.¹²⁴ Detta beskriver Kati Niemelä och Jouko Porkka i sin artikel ”Confirmation work in Finland”, genom en specifik analys av specifika resultat för Finland från den internationella studien om ungas konfirmandtid. Vidare kan konstateras att en önskan från ungdomarnas sida i Jakobstad är att det skulle finnas en mer strukturerad gudstjänstgång under konfirmationstiden, och ungdomarna ser också möjligheter till en mer positiv erfarenhet av gudstjänsten om man skulle ha omvänd ordning på intensivperioden och gudstjänstgångerna i konfirmandundervisningen. Då vi speglar detta resultat mot den nationella planen för kyrkans konfirmandarbete uppstår vissa frågor: På vilket sätt har Jakobstads svenska församling beaktat aspekten kring gudstjänstens roll i konfirmandarbetet i sin nya lokalplan som den nya konfirmandplanen instruerar? Och ifall de inte har gjort det, vad borde de ha gjort och varför?

Jag börjar med att se på det praktiska i gudstjänstbesöken under konfirmationstiden i Jakobstad. I både det förra och nuvarande upplägget deltar ungdomarna deltagandet i gudstjänst sex gånger. Två av gångerna har konfirmanderna på förhand bestämda tider då de samlas med sin konfirmandgrupp och deltar i gudstjänsten, och det samma gäller UNG-gudstjänst. Det som ges som en rekommendation för gudstjänstdeltagande i ESU är 3–5 gudstjänster.¹²⁵ I intervjun som gjordes med ungdomsarbetsledarna innan den nya lokalplanen skrevs frågade sig ungdomsarbetsledarna hur man kunde göra

¹²⁴ Kati Niemelä & Jouko Porkka, ”Confirmation work in Finland” i *Youth, religion and confirmation work in Europe, second edition*. Red. Friedrich Schweitzer, Kati Niemelä, Thomas Schlag, Henrik Simojoki. (München: Gütersloher verlagshaus, 2015) 223-233.

Teija Mikkola, ”Jäsenyyden rajalla – mikä kirkossa vieraannuuttaa? Mikä vetoaa?” i *Urbaani usko – nuoret aikuiset, kirkko ja usko*. red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96, Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy, 2006) 227-228.

¹²⁵ *Ett stort under*, 59.

gudstjänstdeltagandet mera meningsfullt för konfirmanderna. Då man ser på tidigare forskning ser man att en aktiv roll i gudstjänsten bidrar till en positiv erfarenhet av gudstjänsten och kyrkan i allmänhet.¹²⁶ Det vi ser i Jakobstad är en utveckling åt detta håll. Undersökningsresultaten från Jakobstad visar att det som önskas är en större gemenskap då man deltar i gudstjänsterna, och detta ser man att har beaktats i församlingens nya lokalplan. I den nya lokalplanen beskrivs en mer tydlig indelning av gudstjänstbesöken. Man deltar också mer enhetligt med hela sin konfirmandgrupp i vissa av de gudstjänster man ska delta i.¹²⁷

Gudstjänsterna bildar en stomme i Jakobstads lägerdagar under intensivperioden. Under lägret får konfirmanderna möjlighet att bekanta sig med och tillsammans planera och utföra morgongudstjänster.¹²⁸ Här ser man att konfirmanderna under lägerperioden får aktivt delta och bli bekanta med gudstjänsten, vilket hjälper dem att bli mer bekanta med församlingens gudstjänst. ESU poängterar att genom att de unga är aktivt deltagande i genomförandet av gudstjänster ger man möjlighet för dem att ”växa in i gudstjänstlivet”.¹²⁹

Utantilläsningarna i Jakobstads nya lokalplan utgår från de riktlinjer som ESU har, och dessa är Trosbekännelsen, Herrens välsignelse och Fader vår¹³⁰. Även Jakobstads svenska församlings lokalplan tar in dem i undervisningen, för att stärka kontakten till gudstjänsten genom att de unga lär sig dessa texter. Då man besöker olika kristna samfund i världen kan man känna igen gudstjänstens olika moment. Ungdomarna deltar i gudstjänster under sin konfirmandtid, och genom att känna till kristna texter och böner utantill kan de unga både känna samhörighet med sin egen församling och den världsvida kristna kyrkan.¹³¹

¹²⁶ Niemelä, ”No longer believing in belonging - A longitudinal study of Generation Y from confirmation experience to church leaving”, 14.

¹²⁷ Se: Bilaga, 7.

¹²⁸ Se: Bilaga, 8.

¹²⁹ *Ett stort under*, 33.

¹³⁰ *Ett stort under*, 47.

¹³¹ *Ett stort under*, 50.

Den nationella konfirmandplanen betonar gudstjänsten som en av de centrala byggstenarna i konfirmandundervisningen, och den genomsyrar även församlingarnas fokus i konfirmandarbetet. Dock sträcker sig församlingsverksamheten sig utöver gudstjänsten och i konfirmandfostran vill man ge en mångsidig bild av vad det är att vara kristen och del av den världsvida kyrkan. Varför är huvudpunkten i församlingsorienteringen då mestadels gudstjänster? Om målsättningen är att både ge kunskap om den kristna läran och integrera de unga i församlingens verksamhet, varför ser man inte det i konkreta beskrivningar i lokalplanen? I ESU beskrivs det att man i konfirmandarbetet ska ge möjlighet för unga att se att det finns olika sätt att vara kristen på.¹³² Exempel på några sätt att få uttryck för sin tro är att gå i gudstjänst, ett annat är att delta i en diskussionsgrupp, dagklubbsverksamhet eller att sitta i församlingsrådet i en församling.

Församlingar, som också kyrkan, är mångfacetterade. För att nå unga och engagera dem i församlingens verksamhet behöver de också få se de många olika verksamhetsformerna som kyrkan och församlingen består av. Om man lyckas med detta så finns det större sannolikhet att ungdomarna får en mer heltäckande bild av församlingens verksamhet och därmed även kan hitta sin egen plats i kyrkan. Genom att känna till sin kyrka har unga också möjligheten att utforma den till något där de känner sig hemma. I studien om finländarna och kyrkan, *Luthersk delaktighet*, tar Kimmo Ketola i sin artikel ”Luthersk tro i dagens Finland” upp att den lutherska gudstjänstsynen lever i en spänning. Många av de riktlinjer som kyrkan gett och de saker som kyrkan satsat på under de senaste åren relaterar till församlingens gudstjänstliv.¹³³ Då man tittar på vilka verksamhetsformer som lockar dagens unga generation så är det inte gudstjänsten, utan snarare andra delar av verksamheten. Gudstjänsten är en central del av den nationella planen, och därmed en central del inom Jakobstads svenska församling. ESU poängterar att målsättningen med

¹³² *Ett stort under*, 47.

¹³³ Kimmo Ketola, ”Luthersk tro i dagens Finland” i *Luthersk delaktighet. Evangelisk lutherska kyrkan i Finland åren 2012-2015. En undersökning om kyrkan och finländarna*. Red. Kimmo Ketola, Maarit Hytönen, Veli-Matti Salminen, Jussi Sohlberg & Leena Sorsa. (Kyrkans forskningscentrals publikationer 126, Grano Oy, 2018) 76.

konfirmandundervisningen är att de unga ska få kunskap och kunna mogna som kristna, både genom strukturen och verksamheten.¹³⁴ Ifall församlingsorienteringen i konfirmandarbetet endast består av gudstjänstbesök, visar detta inte en heltäckande bild av församlingens verksamhet.

4.2 Församlingsintegreringen i konfirmandarbetet

En tyngdpunkt för konfirmandarbetet är att de unga ska lära sig den kristna tron för att kunna bekräfta sitt medlemskap i den kristna kyrkan. Inom konfirmandarbetet blir därför församlingsorienteringen viktig, eftersom den unga ska hitta verksamhet som hen gillar och stöder hen att bli en aktiv medlem av församlingen efter sin konfirmation.¹³⁵ Då man forskat i konfirmandarbetet har man iakttagit vilken betydelse olika moment har. Konfirmandundervisningen som en brobyggare till de ungas aktiva roll i församlingen i framtiden består av olika moment, som behöver tas i beaktande i analysen. Dessa är: Undervisningens roll, gudstjänstens roll samt övriga samlingarnas roll i församlingsintegreringen.

I Jakobstads svenska församlings lokalplan finns det bara ett stycke som behandlar församlingsorienteringen inom ramen för konfirmandundervisningen. Själva formuleringen är kort:

”Konfirmanderna deltar i 6 gudstjänster, tre övriga samlingar och ett kyrkobesök (”Kläm och känn”) tillsammans med sin grupp enligt angivna tidpunkter”¹³⁶

Även om gudstjänstgångerna detaljeras i ett senare skede i lokalplanen, tydliggörs här vad församlingsorienteringen går ut på i Jakobstads svenska församling. I intervjuerna med de anställda inom ungdomsarbetet framkom att det inte finns några inkörsportar till församlingens övriga verksamhet inom ungdomsarbetet. I den nya lokalplanen kan

¹³⁴ *Ett stort under*, 22.

¹³⁵ *Ett stort under*, 8, 17, 22, 26.

¹³⁶ Se: Bilaga, 6.

man se att en större koordinering av gudstjänstbesöken gjorts och därigenom har gemenskapen i deltagandet, som önskades av ungdomarna, tagits i beaktande. Den korta formuleringen för församlingsorienteringen i den nya lokalplanen innehåller inte mycket. Större koordinering av gudstjänstgångerna bidrar troligtvis till en bättre sammanhållning inom gruppen och en mer positiv upplevelse för ungdomarna. Dock kvarstår intrycket av att själva deltagandet och konfirmandernas roll i gudstjänsten är att enbart sitta och delta. Gudstjänsten, som är kärnan i kyrkans och församlingens verksamhet och är den punkten där ungdomarna borde hitta gemenskap med sin församling, är något som troligtvis inte sker med denna modell. Att gudstjänstdeltagandet sker innan lägerperioden är utmanande. Det är svårt för konfirmanderna att bidra till gudstjänsten innan de fått djupare kunskap av den kristna läran under lägerperioden. ESU har argument för att rekommendera att lägerperioden sker innan gudstjänstdeltagandet. Detta görs för gemenskapens, förståelsens och integreringens skull. För att tiden som konfirmand ska kännas meningsfull så måste konfirmandundervisningen innefatta moment för att konfirmanderna själva kan få bidra till församlingsverksamheten och träffa församlingsbor i olika åldrar.¹³⁷ Passivt deltagande bidrar eventuellt till en mer negativ upplevelse av gudstjänsten än vad aktivt deltagande.

Undersökningen av kyrkans fyraårsberättelse *Luthersk delaktighet* konstaterar att motivationen till att besöka gudstjänster har sin grund i att man känner att det är något man bör göra, som man uppmanats till. Detta härstammar från Kyrkoordningen.¹³⁸ I resultaten av fältundersökningen i Jakobstad ser man att gudstjänstdeltagandet enbart är något man sitter av och att delen av församlingsorienteringen i den nya lokalplanen är mycket kort formulerad. Var och hur uppmanas ungdomarna inom konfirmandarbetet till att delta i andra former av verksamhet inom församlingen?

Jag har tidigare redogjort för hur församlingscentret i Jakobstad ser ut och hur ungdomssidan fysiskt ligger i en separat del än resten av församlingens utrymmen i samma hus. Jag hävdar att det fysiska avståndet även symboliserar det mentala avståndet till resten av församlingen. Jakobstads svenska församlings lokalplan ger

¹³⁷ Krupka & Høeg, "Youth and church services", 177-178.

¹³⁸ Ketola, "Luthersk tro i dagens Finland", 78.

anvisningar om att konfirmanderna, då de deltar i gudstjänst eller högmässa, ska sitta tillsammans längst fram i kyrkan. Anvisningen kan å ena sidan tolkas som ett sätt att ge konfirmanderna en chans att följa med på ett aktivt sätt. Å andra sidan ger det ett intryck av att avståndet till resten av församlingen också är väldigt tydligt, på samma sätt som i församlingscentret och dess ungdomssida. En fråga vi ställde åt ungdomarna under intervjun var hur de upplevde sig mötas i gudstjänsten, ifall klichén att ”ungdomarna stör i kyrkan” stämmer in på deras upplevelser. Detta svar stöder även min analys av formuleringen i den nya lokalplanen:

Ja, nog upplevde man ju ibland, att det var att den som satt bakom en att om man satt och tala lite högt så kom den som hjälpte till med gudstjänsten och klaga på en. Det var nog lite konstigt. Men jag tycker ju nog de borde göra upp det mycket bättre, att inte alla konfirmander måst sitta samma, längst fram oftast, att de lägger oftast längst fram, att man egentligen borde få sitta där var man vill, där man känner sig bekvämast. Det var lite obekvämt nog att sitta dit längst fram och allihop satt och kollade på en.

Jag drar samma slutsats efter att ha analyserat lokalplanen som när denna ungdom beskriver upplevelsen av gudstjänsten. ESU poängterar att församlingssamfundet inte enbart handlar om aktivt deltagande, ”...utan också upplevelsen och känslan av samhörighet. När man upplever gemenskap i den egna församlingen framstår den som ett andligt hem.”¹³⁹ Jakobstads svenska församling hade innan förnyelsen av lokalplanen tagit del av redogörelsen av ungdomarnas upplevelser, att de inte känner tillhörigheten i församlingen som något viktigt. Utvecklingen av lokalplanen ger troligtvis inte det resultat som församlingen strävar efter med gudstjänstbesöken för konfirmandtiden. Vidare kan man se att de övriga samlingarna som konfirmanderna deltar i högst sannolikt är ungdomskvällar. Därtill deltar konfirmanderna i en gemensam UNG-gudstjänst, som är uttalat riktad för ungdomarna i församlingen. Den önskade kopplingen till församlingens övriga verksamhet blir fortfarande småskalig, om inte icke-existerande, på både en teoretisk och en praktisk nivå.

Både i det jag lagt fram tidigare om forskningen av den yngre generationens inställning till kyrkan och i resultaten från intervjuerna påvisar ungdomarnas likgiltighet gentemot

¹³⁹ *Ett stort under*, 50.

kyrkan. De trivs i verksamheten men upplever inte något speciellt med den eller med kyrkan överlag. Det är inte längre självklart att höra till kyrkan som tidigare. Det lyfter också ESU upp, genom att poängtera att det är viktigt att tillsammans fundera med ungdomarna om den kristna identiteten och vad man får ut av att höra till kyrkan.¹⁴⁰ Tervo-Niemelä lyfter upp att dagens generation bildar sin egen uppfattning om religiositet och istället för att ta emot något färdigt serverat, bygger de upp sin egen världsbild och identitet med den erfarenhet de har.¹⁴¹ En stor del av dagens individuella religionsutövning och religiositet, som Pessi och Grönlund i sin artikel lyfter upp, grundar sig i individens egna värderingar och i rättvisa. Ifall kyrkan som institution står för andra värderingar än individen själv, i denna kontext de unga i kyrkan, är det utmanande att argumentera för att vara medlem. Här lyfts upp undersökningar som visar att dagens kyrka borde bygga upp en verksamhet som i allt större grad både har plats för offentlig och individuell religionsutövning.¹⁴²

I den nuvarande konfirmandplanens målsättningar poängteras det att de unga som deltar i konfirmandundervisningen ska få en bred bild av vad det är att vara kristen och hur detta kan ta sig i uttryck på många olika sätt. Detta konkretiseras då de unga får erfarenhet av församlingslivet.¹⁴³ I kyrkans fyraårsberättelse för 2000–2003, *En kyrka mitt i förändringar*, beskrivs en undersökning av de anställdas syn på församlingens verksamhet. En av frågorna handlade om ifall man ser på konfirmandarbetet som församlingens gemensamma uppgift. Resultaten visade att enligt församlingens anställda är konfirmandarbetet församlingens gemensamma uppgift, men utförs i praktiken dåligt.¹⁴⁴ Eftersom ett av de största problemen i Jakobstad är, och även inom den nationella lutherska kyrkan i Finland, att unga vuxna skriver ut sig ur kyrkan, borde problemet vara hela församlingens. I Jakobstad ser man tydligt att ungdomsarbetet är separat från församlingens övriga verksamhet. I vilken mån är det ungdomsarbetsledarnas ansvar att se till att ungdomarna blir integrerade i församlingens verksamhet? Och i vilken mån är det hela församlingens angelägenhet?

¹⁴⁰ *Ett stort under*, 51.

¹⁴¹ Tervo-Niemelä, ”Ikä- ja sukupolvivaikutteet uskonnollisuudessa”, 144.

¹⁴² Pessi & Grönlund, ”Julkinen ja yksityinen: uskonnon monipaikkaisuus”, 108-109.

¹⁴³ *Ett stort under*, 8.

¹⁴⁴ *En kyrka mitt i förändringar*, 173.

För att få församlingsstrukturen att hålla ihop behövs de unga som medlemmar. Var finns förutsättningarna för ungdomarnas fortsatta församlingsaktivitet? ESU poängterar vikten av lokala målsättningar, vid sidan om de nationella målen för konfirmandarbetet.¹⁴⁵ Mina resultat visar att de unga vill ha mera verksamhet riktad till dem, och att kopplingen mellan konfirmandarbetet och församlingens övriga verksamhet är väldigt svag. I den nya lokalplanens målsättningar beaktas detta inte synligt. Det är ett tydligt exempel på vad Jakobstads svenska församling kunde ha haft som en av sina målsättningar i sin nya lokalplan. ESU lyfter upp tanken om att hela verksamhetsmiljön har förändrats i och med den unga generationen. Detta kräver en beredskap av att bedöma och förändra sig för att tillfredsställa de lokala behoven.¹⁴⁶ I undersökningen framstod de lokala behoven av önskan av en starkare koppling till den övriga verksamheten.

4.3 Avslutande reflektioner

Efter en analys av Jakobstads svenska församlings konfirmandarbete och hur kyrkans nya konfirmandplan har beaktats i uppbyggandet av den, kan man säga att resultatet inte är optimalt. Gudstjänsten har inte tidigare upplevts som något man får mycket ut av och analysen visar att den nya uppbyggnaden är lik den gamla.

Problemet som församlingen tog upp inför vår undersökning var att ungdomarna efter konfirmandtiden försvinner ur församlingens verksamhet. Detta gäller inte enbart Jakobstad svenska församling, utan också hela Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.¹⁴⁷ En aktiv och positiv upplevelse av samhörighet och mening är en bidragande faktor till att man har en positiv inställning till kyrkan under och efter konfirmandtiden. Detta bidrar till en mindre sannolikhet av att man skriver ut sig ur kyrkan som äldre.¹⁴⁸ Den yngre generationen kan sägas vara en utmanande generation

¹⁴⁵ *Ett stort under*, 21.

¹⁴⁶ *Ett stort under*, 63.

¹⁴⁷ www.kirkontilastot.fi

¹⁴⁸ Niemelä, "No longer believing in belonging - A longitudinal study of Generation Y from confirmation experience to church leaving.", 12.

då åsikterna om religiositet ändrat från en offentlig sak till en allt mer privatiserad och individuell sak.

Genom en bred erfarenhet av den kristna kyrkan, genom undervisning, mångsidiga samlingar, aktivt deltagande och en upplevelse av samhörighet anser jag att man kan bygga upp en starkare koppling mellan de unga och kyrkan i dag. Det är även Jakobstads önskan, men som i teorin inte syns. Gemenskapen och en positiv erfarenheten av konfirmandtiden, särskilt lägerperioden, är troligtvis något som bidrar till en starkare koppling. Det kan man se genom att modellen för konfirmandarbetet är lika i den nya och gamla planen. Det som saknas är en starkare kontakt till den övriga verksamheten i församlingen. Genom den kontakten kan man nå ut med det meningsfulla med att vara kristen.

I konfirmandplanen kan man se följande mål ”Att de unga hittar sitt sätt att leva i församlingsgemenskapen och en möjlighet att i sitt eget liv och i världen förverkliga den uppgift Kristus har gett.”¹⁴⁹ Att de unga ska hitta sina egna sätt att vara kristna på och vara aktiva i församlingen finns det bra förutsättningar för, både i undervisningen och hur anställda möter de unga under deras konfirmandtid. Men i praktiken verkar det inte räcka till. Att utveckla konfirmandarbetet och sträva efter att bygga en starkare kontakt mellan ungdoms- och vuxenarbete är viktigt för att hålla kvar unga vuxna i kyrkan. Tydliga lösningar till de utmaningar som Jakobstads svenska församling har syns ändå inte i den lokala planen.

¹⁴⁹ *Ett stort under 2017*, 50.

5 Avslutande diskussion

Konfirmandarbetet har i långa tider varit en populär verksamhetsform inom Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Verksamheten når nästan alla kyrkans medlemmar i 15-årsåldern. Deltagandet i konfirmandundervisningen har från första början varit en övergångsrit för de unga att stiga in i vuxenlivet och att få delta i nattvarden. Senare har konfirmandundervisningen formats till att vara en övergångsrit som från generation till generation varit en populär och en positiv erfarenhet av kyrkan. Ändå är ett tema allt mer på tapeten: Den nationella kyrkans medlemsantal sjunker mer än någonsin och ändrar såväl församlingarnas ekonomi som verksamhetsformer. Den största åldersgruppen som skriver ut sig ur kyrkan är de som ett par år tidigare deltagit i skriftskolan, nämligen unga vuxna. Samhället ändras och så även kyrkans medlemmar, men det man särskilt kan urskilja av dagens läge är en attitydförändring gentemot institutionell religion. Den unga generationen vill helt enkelt utgå från sig själva och skapa sina egna traditioner, istället för att anpassa sig till något enbart av tradition. I början av denna avhandling ställde jag följande frågor: Vilken roll har gudstjänsten i Jakobstads svenska församlings konfirmandarbete? På vilket sätt stöder konfirmandarbetet och ungdomsarbetet ungas integrering till fortsatt aktivitet i Jakobstads svenska församling?

Konfirmandplanerna skiljer sig från varandra på många punkter. ESU tar fram nattvarden på ett tydligare sätt, som man ser i den starka kopplingen till församlingens gudstjänstliv. I den nya konfirmandplanen kan man urskilja kyrkans satsning på gudstjänstlivet, både i att engagera församlingen överlag men att även ta in nattvarden som en av de centrala delarna i uppfostrandet och utvecklandet av de ungas andliga liv. Konfirmandplanens tyngdpunkter ändras från individuellt kunnande till mer gemenskapsinriktade upplevelser, både vad gäller inläringen och till exempel deltagandet i gudstjänster. Den nya planen poängterar även att kyrkans konfirmandundervisning bör ta samtiden i beaktandet. Konfirmandplanens tematisering tampas med den förändrade världen omkring kyrkan, nämligen globaliseringen. Konfirmandplanen har som sitt mål att inte enbart lära ut den kristna tron, utan att även utgå från de ungas förutsättningar. Vad tänker de unga? Hur utvecklar de sin egen identitet? Och hur förhåller de sig till världen runt omkring sig? Dessa frågor avspeglar samma utmaningar som den nationella kyrkan i dagens läge

står inför: Hur kan man i en allt mer mångkulturell och individualistisk värld hitta verksamhetsformer som lockar dagens generation och kommande generationer?

Jakobstads svenska församling står inför samma utmaningar som hela den nationella lutherska kyrkan. Hur utarbetar man hållbara modeller för att gudstjänsten ska vara en trevlig upplevelse för de unga som de också förstår sig på? Hur kan man bygga upp hållbara och långsiktiga lösningar för att konfirmandarbetet även ska vara en del av resten av församlingens verksamhet? Och var finns inkörsportharna för att unga ska få en koppling till församlingen utanför gudstjänsten, så att de får veta hur församlingen ser ut i vardagen och att kyrkan blir en attraktiv plats att vara en del av? Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland står i en spänning. Är det gudstjänsten som ska vara heltäckande och locka folk, eller ska kyrkan satsa på de andra verksamhetsformerna och vardagslivet omkring det för att locka medlemmar? Det man kan se i undersökningar av den unga generationens förhållande till religion är ett minskande och ett annorlunda uttryck än vad man tidigare varit van med. Denna avhandling är ett exempel på gräsrotsnivå som åskådliggör det som undersökningar av människors religiositet i dag och statistiken på kyrkans medlemmar tyder på.

Unga är framtiden och ifall de unga inte hör till kyrkan kommer eventuellt inte deras barn att höra till kyrkan. Detta leder i längden till ett kraftigt minskat antal medlemmar i den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Detta är inte enbart ungdomsarbetets, utan hela församlingens och kyrkans gemensamma utmaning. Det är en utmaning som man behöver lösa med noggrannhet ifall man vill ha förutsättningar för att fortsättningsvis kunna upprätthålla det omtyckta ungdomsarbetet. Majamäki beskriver kyrkans problematik på följande sätt:

Lopulta esiin nousee kysymys, onko kirkon pyrittävä tarjoamaan sellaisia asioita, joita sen jäsenet tarvitsevat ja haluavat. Vai onko kirkon missio muuttaa jäseniään niin, että nämä oppisivat haluamaan ja tarvitsemaan asioita, joita kirkko tarjoaa?¹⁵⁰

Fritt översatt av mig:

¹⁵⁰ Majamäki, ”Nuoret aikuiset ja kirkko – mahdollinen yhtälö?”, 341.

Slutligen uppkommer frågan, ifall kyrkan ska sträva till att erbjuda sådana saker som dess medlemmar behöver och vill ha. Eller är kyrkans mission att ändra sina medlemmar, så att dessa lär sig att vilja ha och behöva de saker som kyrkan erbjuder?

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland behöver sätt för att ta reda på hur man når ut till de unga. Eller alternativt hur man konkret möter den verklighet som kan vara ett mycket mindre antal medlemmar. Dessa två scenarion behöver dock inte utesluta varandra. Undersökningar av erfarenheter av konfirmandarbetet och utvecklingen av konfirmandarbetet bör utföras över långa tidsperioder, samtidigt som man tampas med problematiken att utvecklingen av minskat antal medlemmar sker snabbare än så. Eventuellt behövs en större och snabbare ändring för att kommande generationer både ska kunna trivas i och bry sig om kyrkan.

Litteraturförteckning

Tryckta källor

Halme, Lasse

2006 ”Nuorten aikuisten haaste kirkolle – johtopäätöksiä nuoren aikuisten projektista” i *Urbaani usko – nuoret aikuiset, kirkko ja usko*. Red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy, 342-356.

Hytönen, Maarit

2017 ”Hur den kristna traditionen förmedlas” i *Luthersk delaktighet. Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2012-2015: En undersökning om kyrkan och finländarna*. Ketola, Kimmo, Hytönen Maarit, Salminen Veli-Matti, Sohlberg Jussi, Sorsa, Leena. Kyrkans forskningscentralens publikationer 126. Grano Oy, 111-147.

Innanen, Tapani

2009 ”Rippikoulun opetussuunnitelma ja asema uskontokasvatuksessa” – *Rippikoulun todellisuus*. Red. Tapani Innanen & Kati Niemelä. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107. Tampere: WS Bookwell Oy, 16-34.

Kallunki, Valdemar

2018 ”Sekularisaatioparadigma” i *Uskontososiologia*. Red. Kimmo Ketola, Tuomas Martikainen & Teemu Taira. Eetos julkaisuja 30. Turku: Painosalama Oy, 49-62.

Ketola, Kimmo

2017 ”Luthersk tro i dagens Finland” i *Luthersk delaktighet. Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2012-2015: En undersökning om kyrkan och finländarna*. Ketola, Kimmo, Hytönen Maarit, Salminen Veli-Matti, Sohlberg Jussi, Sorsa, Leena. Kyrkans forskningscentralens publikationer 126. Grano Oy, 48-88.

Krupka, Bernd: Ida Marie Høeg

2015 ”Youth and church services” i *Youth, religion and confirmationwork in Europe*. Red. Friedrich Schweitzer, Kati Niemelä, Thomas Schlag, Henrik Simojoki. München: Gütersloher verlagshaus, 170-181.

Kirkon kasvatusasian keskus

1980 Rippikoulusuunnitelma 1980. Biskopsmötet 1980. Suomen kirkon seurakuntatoiminnan keskusliitto: Vammalan kirjapaino Oy.

Kyrkans forskningscentral

2005 *En kyrka mitt i förändringar - Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren 2000-2003*. Kyrkans forskningscentralens publikationer 90. Tammerfors: Gummerus kirjapaino Oy.

- 2008 *Mångfaldens kyrka - Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren 2004-2007*. Kyrkans forskningscentrals publikationer 106. Tammerfors: WS Bookwell Oy.
- 2013 *Utmanad kyrka - Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren 2008-2011*. Kyrkans forskningscentrals publikationer 117. Bookwell Ab.
- 2018 *En kyrka med ökade olikheter - Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren 2012-2015*. Kyrkans forskningscentrals webbpublikationer 50. Grano Oy.

Kyrkostyrelsen

- 2002 *Livet – tron – bönen - Plan för konfirmandarbetet 2001*. Kyrkostyrelsen. Fostran och ungdomsarbete 2002. Kyrkostyrelsens publikationer 2002:1. Borgå stift. Uusimaa Oy.
- 2014? *Loppuraportti Tiellä – På väg. Jumalanpalveluselämän kehittämishanke 2011-2013*.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/0165D2F8A4B08C6BC225784500464AE4/\\$FILE/tiella_loppuraportti.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/0165D2F8A4B08C6BC225784500464AE4/$FILE/tiella_loppuraportti.pdf)
- 2017 *Ett stort under - Plan för konfirmandarbetet 2017*. Kyrkostyrelsen. Publikationer från Ev.-luth. kyrkan i Finland 61. Kyrkan och verksamheten. Helsingfors: Grano Oy.

Majamäki, Hannu

- 2006 ”Nuoret aikuiset ja kirkko – mahdollinen yhtälö?” i *Urbaani usko – nuoret aikuiset, kirkko ja usko*. Red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy, 332-341.

Meyer, Karlo

- 2015 ”Hvordan læres gudstjeneste? Gudstjenestelæring i konfirmenttiden. Pedagogiske forutsetninger og tilnærminger” i *Prismet forskning*, årgang 65/1, (2014): s. 5–16

Mikkola, Teija

- 2006 ”Urbaanin nuoren aikuisen arvot” i *Urbaani usko – nuoret aikuiset, kirkko ja usko*. Red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy. 23-42.

Niemelä, Kati

- 2015 “No longer believing in belonging: A longitudinal study of Finnish Generation Y from confirmation experience to Church-leaving” - *Social Compass*, 62/2, (2015): s. 172-186.

Niemelä Kati, Hámori, Ádám & Siba, Balázs

2015 "Will the church keep them as members? The influence of confirmation work on the commitment to church membership" i *Youth, religion and confirmation work in Europe, second edition*. Red. Friedrich Schweitzer, Kati Niemelä, Thomas Schlag, Hnerik Simojoki. München: Gütersloher verlagshaus, 82-92.

Niemelä, Kati & Koivula, Annika

2006 "Uskonnollinen kasvatus sillanrakentajana" i *Urbaani usko – nuoret aikuiset, kirkko ja usko*. Red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy, 163-177.

Niemelä, Kati & Porkka, Jouko

2015 "Confirmation work in Finland" i *Youth, religion and confirmation work in Europe, second edition*. Red. Friedrich Schweitzer, Kati Niemelä, Thomas Schlag, Henrik Simojoki. München: Gütersloher verlagshaus, 223-233.

Pessi, Anne Birgitta & Grönlund, Henrietta

2018 "Julkinen ja yksityinen: uskonnon monipaikkaisuus" i *Uskontososiologia*. Red. Kimmo Ketola, Tuomas Martikainen & Teemu Taira. Eetos julkaisuja 30. Turku: Painosalama Oy, 100-112.

Petterson, Juha

2006 "Papisto, nuoret aikuiset ja kirkko" i *Urbaani usko – nuoret aikuiset, kirkko ja usko*. Red. Teija Mikkola, Kati Niemelä, Juha Petterson. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy, 66-82.

Sumiala, Johanna

2018 "Uskonto mediayhteiskunnassa" i *Uskontososiologia*. Red. Kimmo Ketola, Tuomas Martikainen & Teemu Taira. Eetos julkaisuja 30. Turku: Painosalama Oy, 278-290.

Swinton, John & Mowat, Harriet:

2016 *Practical Theology and Qualitative Research - Second Edition*. London: SCM Press.

Tervo-Niemelä, Kati

2018 "Ikä- ja sukupolvivaikutteet uskonnollisuudessa". – *Uskontososiologia*. Red. Kimmo Ketola, Tuomas Martikainen & Teemu Taira. Eetos julkaisuja 30. Turku: Painosalama Oy, 141-152.

Internet-källor

Kyrkans statistikcentral - www.tilastokeskus.fi

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland – www.evl.fi

För anställda och aktiva inom Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland -
<http://sacrista.evl.fi>

Kyrkoordningen och kyrkolagen – www.finlex.fi

Otryckta källor

Lokalplan för konfirmandarbetet 2018-2020, Jakobstads svenska församling

Fokusgrupp-intervju med ungdomar (finns hos författaren)

Intervju med ungdomsarbetsledarna (finns hos författaren)

Anteckningar från deltagande observationer (finns hos författaren)

Bilagor
Bilaga 1

*Antagen av församlingsrådet 27.6.2018
Paragraf 99.*

Lokalplan

för konfirmandarbetet

2018-2020

1. INLEDNING	3
1.1. UTGÅNGSPUNKTER FÖR SKRIFTSKOLAN.....	3
1.2. MÅLSÄTTNING.....	3
1.2. ANSVARIG TJÄNSTEMEHAVARE FÖR ARBETT MED KONFIRMANDER.....	3
1.3. MÅLGRUPPEN FÖR SKRIFTSKOLAN.....	4
<i>Antalet konfirmander de tre följande åren</i>	4
1.4. SKRIFTSKOLPERSONAL.....	4
1.5. DELTAGANDET I SKRIFTSKOLA PÅ ANNAN ORT.....	4
<i>Avbrytandet av skriftskolegång</i>	5
1.6. KONTAKTEN TILL KONFIRMANDERNAS FAMILJER, FÄDRAR OCH SKOLOR.....	5
1.7. SKRIFTSKOLANS ÅRSPLAN.....	5
2. FÖRBEDANDE MOMENT	6
2.1. ALLMÄNNA PRINCIPER.....	6
2.2. ANORDNANDE AV KONFIRMANDUNDERSÖNINGEN.....	6
2.3. AMMALAN TILL SKRIFTSKOLAN.....	6
2.4. FÖRMANDET AV KONFIRMANDGRUPPER.....	6
2.5. FÖRSAMLINGSORIENTERING.....	6
3. HUVUDMOMENT	7
3.1. INTRODUKTION.....	7
3.2. KLAM OCH KÄNN.....	7
3.3. GUDSTJÄNSTGRUPPER OCH KONFIRMANDERNAS NATTVÄRSÅNG.....	7
3.4. UNDERVISNINGSHETTER.....	7
3.5. UTANTILLÄSNINGAR.....	7
3.6. LÄGERSKRIFTSKOLANS ANDAOTS- OCH GUDSTJÄNSTLIV.....	8
3.7. LÄGERDAGBOK.....	8
3.8. UTVÄRDERING AV INLÄRNINGEN.....	8
3.9. ARBETSFOHDELNINGEN MELAN VUXENLEDARNA.....	9
3.10. LAGERSÄKERHET.....	9
3.11. FÖRHÅLLNINGREGLER VID OLYCKS- OCH UMDANTAGSFALL.....	9
4. AVSLUTANDE MOMENT OCH KONFIRMATION	10
4.1. KONFIRMATIONEN.....	10
4.2. KONFIRMATIONSÖVNINGEN.....	10
4.3. KONFIRMATIONSMÄSSAN.....	10
5. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING	11
5.1. DAGBOK FÖR SKRIFTSKOLAN.....	11
5.2. UTVÄRDERINGSTILFÄLLEN.....	11
6. UPPDATERING AV LOKALPLANEN	11
7. FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR	11

1. INLEDNING

1.1. Utgångspunkter för skriftskolan

ifrågoravande plan utgör lokalplanen för Jakobstads svenska församlings arbete med konfirmander som reglemente för skriftskolan förutsätter. Lokalplanen är utgjord i enlighet med den av biskopsrådet år 2017 godkända plan för konfirmandarbetet i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland *ett stort under*¹

Församlingrådet godkänner årligen en treårig lokalplan för arbetet med konfirmander samt en årlig verksamhetsplan för arbetet med konfirmander. Denna lokalplan gäller för åren 2018-2020. Lokalplanen uppdateras årligen av den skriftskolansvariga teologen.

Den årliga verksamhetsplanen för arbetet med konfirmander finns inom ramen för församlingens *Verksamhets- och ekonomiplan*.

Detaljplaner för de enskilda skriftskolorna utgörs för respektive skriftskola av den för ifrågoravande skriftskola ansvarige teologen, tillsammans med lägre ledarteam.

Denna lokalplan fungerar som ett arbetsredskap för de tjänstemenhavare som förverkligar skriftskolan i Jakobstads svenska församling. Planen innehåller det som överenskommit ifråga om skriftskolans funktioner och innehåll i Jakobstads svenska församling.

1.2. Målsättning

Församlingens målsättning med konfirmandarbetet är att stärka de ungas tro på Gud den treenige och utrusta dem för det kristna livet. Detta är också konfirmandarbetets målsättning enligt konfirmandplanen *ett stort under*. Församlingens verksamhetstid har även sex delmål, som utgör hjälpunkter i församlingens konfirmandarbete. Dessa är:

- De unga blir delaktiga, blir hörda och får påverka
- De unga upplever gemenskap, trygghet, helighet och glädje.
- De unga bär ansvar för sig själva, för andra människor och för skapelsen.
- De unga vill tillhöra Kristi kyrka
- De unga ser samband mellan kristendomens viktigaste innehåll och sitt eget liv
- De unga lär sig att värna om sitt andliga liv på egen hand och som del av en gemenskap

¹ Kyrkostyrelsen, Publikationer från Evluc. kyrkan i Finland Nr. 61.

Konfirmandplanen betonar att konfirmandens andliga tillväxt och mognad sker i församlingen, vilket är i enlighet med § 3:3 i kyrkoordningen som säger att "Församlingen skall anordna konfirmandundervisning, där de unga görs förtrogena med kyrkans gemensamma tro och leds in i ett liv i församlingens gemenskap."

1.2. Ansvarig tjänsteinnehavare för arbetet med konfirmander

I församlingen utses en tjänsteinnehavare att handha den övergripande planeringen och arrangemanget av konfirmandarbetet. En av församlingens präster åläggs ansvar för konfirmandarbetet. Den ansvariga tjänsteinnehavaren ansvarar också för att reservera utrymmen för konfirmandövningar och -mössor.

1.3. Målggruppen för skriftskolan

Till den allmänna skriftskolan kan antas ungdomar som under det året skriftskolan slutför fyller minst 15 år. Kyrkoherden kan av väl grundad anledning ge en yngre person tillstånd att delta i skriftskolan tillsammans med en bekant årsklass.

Antalet konfirmander de tre följande åren

Under den tid som lokalplanen omspänner är årskullarnas storlek följande:

2018	2019	2020
118	102	140

1.4. Skriftskolpersonal

I arbetsteamet för skriftskolan ingår – förutom präster – ungdomsarbetsledare, kantorer, och diakoner, som deltar i planeringen och genomförandet av arbetet med konfirmander.

Utöver församlingens tjänsteinnehavare kan även andra personer vilka avlagt teologisk examen fungera som lärare. Dessutom kan andra församlingsanställda, studerande och församlingsmedlemmar delta i arbetet med konfirmander i samarbete med lärarna.

Därtill engagerar församling för varje skriftskolgrupp tillräckligt antal hjälpledare som är utbildade för uppgiften och lämpade att leda ungdomar.

1.5. Deltagandet i skriftskola på annan ort

Församlingen har i uppgift att ansvara för församlingsorientering som förutsätts i planen för arbetet med konfirmander även om medlem av församlingen deltar i skriftskolan utanför sin egen församling.

Avbrytandet av skriftskolgång

Om en konfirmand upprepat gånger försumar att läkta anvisningar eller står undervisningen ska lärarna hjälpa honom eller henne genom personlig handledning. Om detta inte leder till resultat ska den präst som ansvarar för skriftskolan kontakta konfirmandens vårdnadshavare. Om ingen positiv lösning kan nås fattas beslut om att konfirmandundervisningen avbryts eller skjuts upp av kyrkoherden på framställning av lärarna.

1.6. Kontakten till konfirmandernas familjer, faddrar och skolor

Lärarna vid skriftskolan har i uppgift att hålla kontakt med konfirmandernas familjer, faddrar och skolor. Föräldrarna informeras om konfirmandarets uppbyggnad och syfte vid dess inledning. Informationen ges både muntligen vid informationstillfällen och skriftligen i form av brev. Föräldrarna kan i dessa sammanhang också inbjudas till församlingens vuxenarbete som ett sätt att utrusta sig för den resa konfirmandet innebär för hela familjen.

Konfirmandernas faddrar inbjuds att vid konfirmandmässan medverka i välsgivelsen av den konfirmand som är deras faddrbarn. Denna inbjudan förmedlas av konfirmandens föräldrar.

1.7. Skriftskolans årsplan

Skriftskolans årsplan månad för månad.

Augusti

Annonsering i lokal dagstidning om att skriftskolan inleds, vilken årskull det skriftskolarn riktar sig till, konfirmandarets tidtabell, kostnader samt anmälningsförfarande. Inbjudan till skriftskolan sänds till de ungdomar födda ifrågavarande årskull som är församlingens medlemmar.

Anmälningsksamling för de blivande konfirmanderna och deras vårdnadshavare hålls i slutet av månaden. Vid samlingen sälls platserna för skriftskolan fast.

Konfirmandgrupperna sälls fast och uppgifter fördelas mellan tjänsteinnehavarna.

September

Brev till konfirmanderna och deras föräldrar med bl.a. information om konfirmandarets hjälppunkter och om de anmärkande weekenderna. Medsändes blanketten "Föräldrarnas uppgifter om konfirmanden".

Samtliga skriftskolors weekender hålls.

Oktober

"Kläm och känn i kyrkan" – konfirmanden bekantar sig med kyrkan tillsammans med sin gudstjänstgrupp.

Vårterminen

Samlingar, gudstjänstbesök och nattvardsgångar.

Ledarteam för respektive skriftskola sälls fast och anställningsavtal görs.

Föräldrasamlingar hålls.

Junij-Augusti: Läger, dagskriftskola och konfirmationer.

Utvärderingstillfällen anordnas.

2. FÖRBEDRANDE MOMENT

2.1. Almännna principer

Anställda som är involverade i konfirmandundervisningen följer i planeringen och förverkligandet av skriftskolan de principer och anvisningar som nämns i denna lokalplan.

2.2. Anordnande av konfirmandundervisningen

I Jakobstads svenska församling ordnas konfirmandundervisning i huvudsak genom lägerskriftskola. Församlingen erbjuder också dagskriftskola.

2.3. Anmälan till skriftskolan

Anmälan till skriftskolan sker genom att de skriftskolansvariga i oktober håller en infösamling om skriftskolan för elever i grundskolans årskurs 8, där de som är i skriftskolalder får information om hur man anmäler sig till skriftskolan. Alla församlingsmedlemmar i årskullen har i september fått en informationsbrev. Även de som inte är medlemmar i församlingen får delta.

2.4. Förmandet av konfirmandgrupper

Antalet konfirmander som undervisas i en grupp skall vara högst 25. Församlingrådet kan i exceptionella fall med särskilt vägande skäl besluta att gruppstorleken kan överskridas.

När anmälningstiden har gått ut fördelas konfirmanderna i konfirmandgrupper enligt önskemål, men med iakttagande att grupperna blir jämnstora och att den ovannämnda gruppstorleken inte överskrids. Detta kan leda till att man inte kan tillmötesgå alla konfirmanders önskemål. Konfirmanderna och deras föräldrar meddelas per brev till vilken grupp konfirmanderna antagits.

Konfirmandgruppens ansvarige teolog kontrollerar att konfirmanderna är döpta och att de hör till kyrkan. Är konfirmanden inte döpt kontaktar teologen familjen för att diskutera möjligheten för konfirmanden att låta döpa sig.

2.5. Församlingsorientering

Konfirmanderna deltar i 6 gudstjänster, tre övriga samlingar och ett kyrkbesök ("Kiäm och känn") tillsammans med sin grupp enligt angivna tidpunkter.

3. HUVUDDMOMENT

3.1. Introduktion

Introduktionen till konfirmandundervisningen kallas startsamling. Varje konfirmandgrupp håller var för sig en inledande samling. Syftet med denna samling är att man kort går igenom vad skriftskola är och vad som är grunden för skriftskolan, samt att konfirmanderna bekantat sig med varandra och med sina lärare.

3.2. Kiäm och känn

I konfirmandundervisningen ingår en kväll där konfirmanderna får lära sig känna sin kyrkan och uppleva den med sina fem sinnen.

3.3. Gudstjänstgrupper och konfirmandernas nattvardsgång

Konfirmandgrupperna deltar i två gudstjänster med sin gudstjänstgrupp på angivna söndagar under vårvintern. Inför varje gudstjänstbesök samlas grupperna vid klockstapelin på kyrkogården. Under besöken sitter konfirmanderna tillsammans längst fram i kyrkan.

Det ena av dessa två besök är konfirmandernas nattvardsgång. Enligt KO § 2:11 får även en döpt församlingsmedlem som går i skriftskola delta i nattvarlden med sin konfirmandlärare efter att ha fått undervisning om nattvarlden. På en på förhand angiven söndag får konfirmanderna undervisning under förmiddagen och deltar därefter i församlingens mässa. De konfirmander som vill får då ta emot nattvarlden tillsammans med sin ungdomsarbetsledare.

Konfirmanderna deltar också med sin konfirmandgrupp i en på förhand angiven UngGuds tjänst under höst- eller vintern.

3.4. Undervisningshelter

Enligt KO § 3:4.1 ger skriftskolan "undervisning enligt den kristna läran, som godkänts av kyrkomötet. Biskopsmötet godkänner de läroböcker som skall användas."

Till böcker om den kristna läran hör främst *Katekes för den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland* samt *Bibeln*. Utöver dessa kan konfirmandläraren använda sig av läroböcker som biskopsmötet godkänt, samt annat hjälpundervisningsmaterial. Stommen i undervisningen utgörs av den trinitariska trosbekännelsen, tron på Fadern, Sonen och den heliga Anden. Detta byggs på katekesen som antogs 2000.

3.5. Utan tilläsningsar

Utan tilläsningsarna är 6 till antalet:

1. Den apostoliska trosbekännelsen

2. Fader vår
 3. Herrens välsignelse
 4. Dubbla kärleksbudet (I den kortare formen Ålska Gud överallt och din nästa som dig själv),
 5. Gyllene regeln (Matt 7:12)
 6. Lilla bibeln (Joh. 3:16)
 7. De tio budorden
 8. Dop- och missionsberättningen
- Angående utantillsningarna skall konfirmander med specialbehov beaktas.

3.6. Lägerskriftskolans andakts- och gudstjänstliv

Morgongudstjänsterna och aftonandakterna bildar stommen i skriftskollägrrets andakts- och gudstjänstliv. Dessa leder konfirmanderna in i församlingens andaktsliv och utgör också en modell för ett personligt andaktsliv.

Ansvaret för morgongudstjänsterna har gruppledarna och deras konfirmander, som förbereder och genomför morgongudstjänsterna tillsammans. Prästen instruerar gruppledaren inför uppgiften och hjälper vid behov.

Ansvaret för aftonandakterna har lägrrets vuxenledare som förbereder och genomför andakterna. Aftonandakten kan tex. innehålla sånger, bibelläsning, betraktelse, bön och välsignelse. Utöver detta kan prästen hålla en mässa eller en gudstjänst på lägret.

3.7. Lägerdagbok

För att underlätta kommunikationen mellan vuxenledarna och konfirmanderna har församlingen tagit i bruk en lägerdagbok för konfirmanderna. Lägerdagboken kan konfirmanden samla sina tankar i slutet av varje dag. Vuxenledarna kan också ställa frågor och följdfrågor.

Vuxenledaren kommenterar konfirmandens svar samt uppmuntrar konfirmanden till utbyte av tankar om saker, särskilt om sådana som upplevs svåra att ta upp till allmänt samtal.

Det som skrivs i konfirmandens lägerdagbok är konfidentiellt och det får inte vuxenledaren yppa för någon annan, utan det stannar mellan konfirmanden och vuxenledaren. Berörande på ledarteamets sammansättning avgörs inför varje hur ansvaret för denna kommunikation fördelas mellan ledarteamets vuxna medlemmar.

3.8. Utvärdering av inläringen

Uppföljning av konfirmandernas inläring sker kontinuerligt i dagböckerna, i enlighet med Ett stort under. Även den tidigare konfirmandplanen *Livet – tron – bönen* (2001) anvisar: "I stället för att ha ett

enda slutförhör är ett bättre alternativ en kontinuerlig utvärdering under hela konfirmandtiden, en utvärdering som kan vara både gemensam och individuell." I slutet av konfirmandåret har varje konfirmand ett personligt samtal med sin egen vuxenledare.

Förutom dagböckerna och samtalen kan skriftskolans lärare hålla ett skriftskolprov som samtidigt fungerar som en utvärdering. Det är viktigt att konfirmanden får konstruktiv och uppmuntrande respons på sitt arbete.

3.9. Arbet fördelningen mellan vuxenledarna

Det är viktigt att ledarteamet delar på uppgifter och ansvar. Därför har en modell till arbetsfördelning utarbetats för ledarna, vilkas uppgifter kan definieras tydligare och fördelas på förhand. Se bilaga 2.

3.10. Lägersäkerhet

För varje skriftskolläger utser församlingsrådet en säkerhetsansvarig, som är ansvarig för lägrrets säkerhet och för att bedöma huruvida lägrrets programmoment kan genomföras på ett tryggt sätt. Denna person är i regel lägrrets ungdomsarbetsledare. Den säkerhetsansvarige går igenom förhållningsreglerna för konfirmanderna inför varje läger. Denna ska inte avlägsna sig från lägerområdet under pågående läger, måste hen ändå göra det, ska säkerhetsansvaret uttryckligen överlämnas åt en annan av församlingens anställda.

Därtill har den säkerhetsansvarige i uppdrag att före lägret uppgöra ett säkerhetsdokument. I dokumentet beskrivs antal deltagare, miljö samt eventuella risker som kan påverka genomförandet av programmet samt åtgärder för att minimera risker. Säkerhetsdokumentet godkänns av kyrkoherden med underskrift. Dokumentet arkiveras på ungdomsarbetsets kansli. Därtill ansvarar den säkerhetsansvarige för att:

- Sammanställa förhandsuppgifterna om lägerdeltagarna
- Sammanställa förhandsuppgifterna om hjälpledarna
- delge ledarteamet (eller delar därav) relevant information om särskilda omständigheter
- uppgöra uppgifter om eventuella undantags- eller olycksfall
- Ge säkerhetsinstruktioner och att ordna simövervakning

Enligt rekommendationerna i konfirmandplanen bör det finnas 1 vuxen / 10 lägerdeltagare. Utgångspunkten för alla tjänsteinnehavare som arbetar på lägret är att de hela tiden är närvarande. Som en allmän säkerhetsregel gäller att alla lägerledare i tjänsteställning bör ha genomgått första hjälpkurs.

3.11. Förhållningsregler vid olycks- och undantagsfall

Även ifråga om lindrigare olycksfall informeras konfirmandens vårdnadshavare. Läkemedel som ordineras till följd av en skada som uppkommit under skriftskolläget eller dagskriftskolan införskaffas på församlingens bekostnad.

Alvarligare undantags- eller olycksfall är sådana där myndigheter måste kontaktas, när fara för förlust av människoliv föreligger eller om människor har omkommit, samt om det behövs ambulans eller hjälp av ordnings- eller räddningssväscendet. Har man upptäckt ett rytt slagat hot inom lägerservicen eller att lägerplatsens säkerhetssystem inte håller utgör det likaså ett undantags- eller olycksfall.

När det är frågan om dylika alvarligare undantags- eller olycksfall, är kyrkoherden eller den tillförordnade kyrkoherden den som i första hand ansvarar för kommunikationen internt och externt. Denne vidtar alla åtgärder i krisituation. De anställda som är på läger koncentrerar sig på sina lägeruppgifter.

Både för lindrigare och alvarligare olycksfall eller vid hotfulla/riksfyllda situationer bör blanketten *omridan om incident eller hotfull/riksfylld situation* ifyllas. Den ifyllda blanketten returneras till arbetsskyddschefen av den säkerhetsansvarige. En kopia av den ifyllda blanketten ges också till kyrkoherden.

Närmare instruktioner finns i *Säkerhetsinstruktioner för församlingens utförs- och lägerverksamhet 2006* (kyrkostyrelsens serie C 2006:5).

4. AVSLUTANDE MOMENT OCH KONFIRMATION

4.1. Konfirmationen

Konfirmationerna i Jakobstads svenska församling är sommarfester, som hålls efter avslutad konfirmandundervisning (läger eller dagskristkola). KO S 3:5 stadgas att "konfirmationen kan de delta som på grund av konfirmandundervisningen berättigas härtil".

4.2. Konfirmandövningsgruppen

Några dagar före konfirmandövningsgruppen håller varje skriftskolegrupp en konfirmandövning i kyrkan. Övningen inleds med att konfirmanderna provar ut en alba åt sig.

4.3. Konfirmandövningsgruppen

Konfirmandövningsgruppen förbereds i kyrkan på en söndag eller lördag. Konfirmationen förbereds enligt *Handbok för kyrkliga fördringar III*.

Församlingen har uppgjort ett särskilt formulär för konfirmandövningsgruppen enligt vilket alla konfirmander förbereds. Formuläret grundar sig på förrättningshandboken.

Konfirmandövningsgruppen planeras tillsammans med konfirmanderna. Konfirmanderna och hjälpledarna bjuds möjlighet att medverka i olika uppgifter i mötet. Gruppfotografering anordnas i samband med mötet.

5. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

5.1. Dagbok för skriftskolan

Under skriftskolan förs dagbok för uppföljning och utvärdering av den präst som leder skriftskolan och som också ser till att en förteckning över skriftskolegångna upprättas. Dessutom ser denne till på att beträffande konfirmander som hör till någon annan församling till denna sånds ett meddelande om att personen i fråga gått i skriftskola och deltagit i konfirmationen.

5.2. Utvärderingstillfällen

När konfirmandet har avslutats sammankallar ungdomsledaren till ett utvärderingstillfälle. Tex. en middag eller annan trivsam samvaro för hjälpledare och anställda sammanträtt. Syftet är att ge ledarna en möjlighet att blicka tillbaka och utvärdera. De som deltagit som ledare utvärderar lägren ur sin personliga synvinkel och tar upp aspekter som kunde förbättras. Tillfället utgör också ett församlingens tack åt alla dem som deltagit i de olika lägren. Ungdomsarbetsledaren antecknar förbättringsförslag och meddelar dessa till den skriftskoleansvarige teologen.

Den skriftskoleansvarige teologen sammankallar vid höstterminens början till ett utvärderingstillfälle för de anställda som varit involverade i föregående års skriftskolor. Vid tillfället gör hen anteckningar för uppdatering av lokalplanen.

6. UPPDATERING AV LOKALPLANEN

Planen uppdateras årligen på basen av 1) intryck från skriftskoleprovet, 2) intryck från de personliga samtalen, 3) intryck från dagböckerna, dock så generella att tv-stradspiktiken inte äventyras och 4) från de två utvärderingstillfällena, 5) intryck från de anteckningar som den på skriftskolan ansvarige teologen har gjort i samband med skriftskolan.

7. FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR

Bilaga 1: Modell för detaljplan samt dagordning för lägerskristkola